

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Seksen beşinci Birleşim

20 . V . 1953 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	314	4. — Görüşülen işler	316
2. — Yoklama	315	1. — Köy kanunu lâyihası ve Adalet Komisyonu düşüncesiyle İçişleri Komisyonu raporu (1/185)	316:342
3. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	315	5. — Sorular ve cevaplar	342
1. — Arjantin Temsilciler Meclisi Reisi Antonio J. Benitez ile Millî Kongre Kâtibi Rafael V. Gonzalez'in, memleketimizde vukubulan felâket münasebetiyle Büyük Millet Meclisi Reisliğine gönderdiği taziye telgrafı (5/68)	315	A — Yazılı sorular	342
2. — Alman Bundestag Heyeti âzalarının, Türkiye'de kaldıkları müddetçe kendilerine gösterilen misafirperverlikten dolayı Büyük Millet Meclisi Reisliğine gönderdiği teşekkür mektubu (5/69)	315	1. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kağızman'ın Kötek Nahiyesinin Çamuşlu, Kozlu, Kasor, Akdam köyleri ile Tuzluca'nın iki köyünde vâkı heyelândan zara uğrıyan vatandaşlara Ziraat Bankasının kredisi dışında ne gibi yardım yapıldığına dair Başvekâletten olan sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in yazılı cevabı (6/949)	342:343
3. — Gölçük Kaza merkezinin Değirmendere'den Gölçük kasabasına kaldırılması hakkındaki kanun lâyihasının geri verilmesine dair Başvekâlet tezkeresi (3/486, 1/220)	315:316	2. — Tekirdağ Mebusu Şevket Mocalı'nın, Mürefte ve Çenkesköy nahiyelerinin ne zaman tam teşkilâtlı hale getirileceğine, Tekirdağ ile Karadeniz arasındaki boş orman sahasının ve Midye'nin Tekirdağ'a ne vakit ilhak edileceğine ve valinin durumu hakkında vâkı müracaatı neticesinin bildirilmesine dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in yazılı cevabı (6/1022)	343:344
4. — Bingöl Mebusu Feridun Fikri Düşünsel'in, Umumi Heyetin Perşembe günkü toplantılarının kaldırılmasına dair önergesi (4/353)	316		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Türkiye'yi ziyarete davet edilmiş bulunan Yugoslavya Federal Meclisi âzasından mürekkep bir heyet bir müddet Meclis müzakeratını takip ettiler ve alkışlandılar. Bu vesile ile Büyüyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan, iki memleket arasındaki iyi münasebatı tebarüz ettiren ve dostluk tezahürlerine vesile veren beyanatta bulundu.

Sorulardan önce gündemdeki kanun teklif ve lâyhalarının görüşülmesi hakkındaki önerge kabul edildi.

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Kırallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında akdedilen Dostluk ve İş Birliği And-

laşmasının tasdikuna dair kanun kabul edildi.

Köy kanunu lâyihasının Heyeti Umumiyesi üzerinde de bir müddet görüşüldükten sonra Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Çokluk olmadığı anlaşıldığından 20 . V . 1953 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Reis
İçel Mebusu
Refik Koraltan

Kâtip
Kayseri Mebusu
İ. Kirazoğlu

Kâtip
Çanakkale Mebusu
Ö. Mart

Sorular

Sözlü soru

1. — Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu'nun, Haşim Mardin adındaki bir vatandaşa Türk Ticaret Bankası tarafından kredi verildiğinin doğru olup olmadığına, Petrol Ofisin hangi maksatla avans verdiği ve bu hususta bir tahkikat açılıp açılmadığına dair sözlü soru önergesi, Ekonomi ve Ticaret ve Maliye vekâletlerine gönderilmiştir. (6/1068)

Yazılı sorular

1. — Kars Mebusu Fevzi Aktaş'ın, Kars

köylerinin içme suyu ihtiyacı için 1953 yılı Bütçesinden tahsis edilen paranın artırılması ve Tuzluca ve Iğdır ovalarının sulanması hususlarında ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Vekâletine gönderilmiştir. (6/1067)

2. — Kars Mebusu Esat Oktay'ın ,Ankara'da kurulan Yeni Mahalle'nin münakale işinin düzenlenmesi ve kanalizasyon teşkilâtının tamamlanması hususlarında ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, İçişleri Vekâletine gönderilmiştir. (6/1069)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,05

REİS — Reisvekili Şevki Yazman

KÂTIPLER : İhsan Gülez (Bolu), Ömer Mart (Çanakkale)

2. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız.
(Yoklama yapıldı).

REİS — Oturumu açıyorum.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — *Arjantin Temsilciler Meclisi Reisi Antonio J. Benitez ile Millî Kongre Kâtibi Refael V. Gonzalez'in, memleketimizde vukubulan felâket münasebetiyle Büyük Millet Meclisi Reisliğine gönderdiği taziye telgrafı (5/68)*

REİS — Dost Parlâmentolardan gelmiş telgraflar vardır, okuyacağız.

Buenos Ayres 13 . 5 . 1953
Telgraf

Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Reisine
Ankara - Türkiye

Arjantin Temsilciler Meclisinin bugünkü Cellesinde, memleketinizi teessüre garkeden felâket dolayısıyla tesanüt ve kardeşlik hislerini ifade etmek ve bu felâket kurbanlarımızın hâtırası önünde ihtiram duruşunda bulunmak kararını ittihaz ettiğini Mellis Reisine bildirir bilvesile selâm ve derin hürmetlerimizi sunarız.

Arjantin Temsilciler Mellisi
Reisi

Antonio J. Benitez

Millî Kongre Kâtibi
Refael V. Gonzalez

REİS — Lâzımgelen teşekkür telgrafı verilecektir.

2. — *Alman Bundestag Heyeti âzalarının, Türkiye'de kaldıkları müddetçe kendilerine gösterilen misafirperverlikten dolayı Büyük Millet Meclisi Reisliğine gönderdiği teşekkür mektubu. (5/69)*

Alman Bundestag'ı Bonn 6 . V . 1953
Saylav Telefon 8321

Bay Refik Koraltan

Türkiye Büyük Millet Mellisi Başkanı
Ankara

Pek Muhterem Bay Başkan,

Almanya'ya dönen Alman Bundestag Heyeti, Siz Bay Başkana Türkiye Büyük Millet Meclisince nail olduğu üstün misafirperverlikten dolayı en kalbi teşekkürlerini ifade etmek ister. Siz, bize Türk Parlâmentosunu ve Türk Milletini tanımak fırsatını verdiniz ve bu seyahati hayatımızın büyük hâdisesi haline getirdiniz.

Hepimiz Türk Milletinin, hayatın bütün sahalarında gösterdiği canlılık ve terakki hamlelerinin derin tesiri altında kaldık. Türkiye'nin parlak bir inkişafın başlangıcında bulunduğu ve her iki millet için tabii icapların zaruri neticesi olan Türk - Alman Milletleri arasındaki sıkı iş birliğinin daha da mesut bir şekilde inkişaf edeceğine kaniiz. Türkiye'de görüp öğrendiklerimizin iki millet arasındaki dostluğu mütemadiyen daha da derinleştirmeye hadim olması için bizler kendi tarafımızdan, hissemize düşeni ifa edeceğiz.

Tekrar teşekkürlerimizle.

(İmzalar)

Alman Bundestag Heyeti Âzaları

REİS — İttılınıza arz edilmiştir. (Alkışlar)

3. — *Gölcük Kaza merkezinin Değirmendere'den Gölcük Kasabasına kaldırılması hakkın-*

daki kanun lâyihasının geri verilmesine dair Başvekâlet tezkeresi (3/486, 1/220)

REİS — Tezkereyi okutuyorum.

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

3 . VII . 1951 tarihli ve 6/2187 sayılı yazımızla sunulmuş olan Göleük Kaza merkezinin Değirmendere'den Göleük Kasabasına kaldırılması hakkındaki kanun lâyihasının geri gönderilmesine müsaade buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Başvekil
A. Menderes

REİS — Geri verilmiştir, efendim.

4. — *Bingöl Mebusu Feridun Fikri Düşünel'in, Umumi Heyetin Perşembe günkü toplantılarının kaldırılmasına dair önergesi (4/353)*

REİS — Gündemle ilgili takrirler vardır efendim. Birisi usule mütedair olduğu için takdimen okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Perşembe toplantıları hakkındaki kararın kaldırılmasını arz ve teklif eylerim.

Bingöl
F. F. Düşünel

(Bravo sesleri), (İzah etsin, sesleri).

FERİDUN RİKRI DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Mâruzatım şu : Malûmu âliniz Tüzükte birleşimler üç güne munhasırdır. Diğer günlerin buna ithal edilmemesi, o günlerde umumi toplantı yapılmaması bir maksada müstenittir. Milletvekillerinin mesayii saireleri vardır, seçim daireleri ile alâkaları vardır. Müsaade ederseniz bir-

leşimleri Tüzük dairesinde üç gün muntazaman ve topluca yapalım. Takrir o maksatla verilmiştir.

REİS — Takririn aleyhinde konuşan yok. Takriri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Takrir kabul edilmiş ve perşembe günleri, evvelce kararlaştırılmış olan Umumi Heyet halindeki çalışmalarına nihayet verilmiştir.

Yüksek Reisliğe

Gündemde mevcut kanun teklif ve tasarılarının sözlü sorulardan önce görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Hayri Tosunoğlu

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Arkadaşlar, kanun tasarı ve teklifleri kadar sözlü sorular da bu memleket için hayırlı ve faydalıdır. Kanunların çıkması ile iş bitmiş olmaz, asıl mesele kanunların tatbikini temin etmektedir. Sözlü sorular çıkan kanunların tatbikatında görülen noksanlıkları bildirmek için icat ve ihya edilmiştir.

Her birleşimde verilen takrirle sözlü sorular kalsın, kanunlar görüşülsün yolunda teklif yapılmaktadır. Şu halde sözlü soru müessesesini külliyen kaldıram, daha iyi olur.

REİS — Heyeti Vekilenin bugün müstemirren ictimada olduğu da malûmdur. Rey sizin olmakla beraber verilen takriri tasvibinize arz ediyorum :

Kanun teklif ve tasarılarının sözlü sorulardan evvel görüşülmesini kabul edenler... Etmeyenler... Takrir kabul edilmiştir, binaenaleyh kanun teklif ve tasarılarının görüşülmesine geçiyoruz.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Köy kanunu lâyihası ve Adalet Komisyonu düşüncesiyle İçişleri Komisyonu raporu (1/185)*

REİS — Köy Kanununun müzakeresine geçiyoruz. Takrirler var okunacak.

Yüksek Reisliğe

Köy Kanununun tümü üzerinde devam eden müzakerelerden de anlaşıldığı üzere lâyiha henüz ihtiyaca kâfi bir olgunluğu ihtiva etmemekte ve

ilgili komisyonların mütalâaları da alınmamış bulunmaktadır.

153 maddelik bir kanunun Heyeti Umumiye-de işlenmesindeki müşkülâtı düşünerek İçişleri, Bütçe Maliye, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Bayındırlık ve Millî Eğitim komisyonlarından tefrik edilecek beşer zattan tereküp edecek bir geçici komisyona havalesini arz ve teklif ederiz.

Çankırı
Celâl Otman

Ankara
Talât Vasfi Öz

Yüksek Reislige

Şifahen arzettiğim sebeplerden dolayı bu kanun tasarısının bir kere de Sağlık ve Sosyal Komisyonu ile Tarım ve Millî Eğitim komisyonlarından müteşekkil karma bir komisyonda görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Hatay

Dr. Abdürrahman Melek

Yüksek Reislige

Heyeti umumiyesi hakkındaki görüşmelerden anlaşıldığına göre Köy Kanununun birçok noksanları olduğu gibi bugünkü ihtiyaca cevap verecek bir durumda da değildir. Zira yalnız İşleri ve Adalet komisyonlarından geçirilerek gündeme alınmış bulunmaktadır.

Bu kanun hazırlanırken köyün sıhhi bakımından Sıhhat Komisyonundan ve malî portesi itibariyle de Maliye Komisyonundan ve binnetice Devletin varidatıyla alâkadar bulunması sebebiyle Bütçe Komisyonundan, çiftçi mallarının korunması bakımından da Tarım Komisyonundan geçmemiş olduğu görülmektedir.

Maliye, Bütçe, Sağlık, Tarım komisyonlarından da geçtikten sonra gündeme alınması hususunu arz ve teklif eylerim.

Tokad Mebusu
Sitki Atanç

REİS — Söz komisyonun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, gündemde bulunan Köy Kanunu Vekâletçe tanzim edilirken, bütün alâkalı Vekâletlerin mütalâaları alınmış, tasarı ona göre tanzim olunmuştur. Diğer taraftan bu kanun İşleri Encümeninde müzakere edilirken ayrıca bir subkomisyona tevdi edilmiş, bu komisyon da alâkalı dairelerle temas ederek bir metin ihzar etmiştir. İşleri Komisyonu kanunla alâkalı komisyonların mütalâalarını aldıktan sonradır ki raporunu yüksek huzurunuzda arz etmiştir.

Malûmuâliniz, Köy Kanunu bu memleketin 18 milyon nüfusunu alâkadar eden ve köylünün içtimai, idari bütün hayatını tanzim edecek olan bir kanundur. Esas itibariyle mevcut bulunan Köy Kanununun ahkâmı umumiyesini kısmı âzamı itibariyle muhafaza etmekte ve 28 senelik tatbikattan mütevellit tecrübelerden ve ihtiyaçlardan fikir alarak bâzılarını ilâve ve bâzılarını

değiştirmek suretiyle kanunu daha mütakâmil bir hale getirmiş bulunmaktadır. Bu kanun, teklifte arzedildiği veçhile, Karma Komisyona veya mütaaddit komisyonlara tevdi halinde 18 milyon köylüyü beklemekte olan bu hayati kanunun bu devrede çıkmasına imkân hâsıl olmayacaktır. Lâyihâ mütakâmil bir haldedir, üzerinde çok dikkatle çalışılmıştır. Eğer maddeleri üzerinde müzakere edilirken hangi noktada yanlışlık varsa onlar üzerinde lâzımgelen redaksiyon ve tetkikat yapılabilir.

Bilhassa şunu arz etmek isterim ki, bu Köy Kanunu sabık iktidar zamanında iki defa bu Meclise gelmiş ve devresi zarfında intaç edilememesi yüzünden bu Mecliste kadük olmuştur. Bu itibarla bu kanunu çıkarmak hususu üzerinde Yüksek Meclis hassasiyetle durursa bunun maddelerine geçelim, her madde üzerinde dikkatle durarak ona göre madde madde çalışalım ve bu kanunu iyi bir şekilde çıkaralım. (Bravo sesleri, alkışlar) Binaenaleyh bunun Karma Komisyona havalesini değil maddelerine geçilmesini arz etmek isterim. (Alkışlar)

REİS — Cezmi Türk.

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Efendim, köylerimizin yeni bir kanuna ve düzenli bir idareye ihtiyacı, bugünden değil, yüz senelerden beri mevcuttur. Onun için köylerimizin hayatını yeni esaslar, demokratik esaslara istinat ettirerek düzene koymak elbette ki lâzımdır. Ancak huzurunuzda çıkarılan bu kanunla temin edilemeyeceğinden, bu kanunu bir kısım zamandan fedakârlık ederek, tekemmül ettirmek daha iyi olur kanaatindeyim. Bir ay sonra iyi bir eser vermek, bir ay evvel noksan bir eser vermekten şüphesiz ki daha faydalıdır. Rahmetli Atatürk'ün buyurdukları gibi, kanun yapmak kolaydır. Fakat kanunları tatbik etmek, yaşatmak güçtür. Bu kanun Meclis gündemine alındığı ve yüksek tetkikinize ivedilikle ve öncelikle arzedildiği zaman da arz ettik. Kanun, maalesef sayın komisyon başkanının beyanlarına rağmen, tekemmül etmemiştir. 400 arkadaşla burada bir kanun yapmak müşküldür. Bu tasarıncın ancak alâkalı komisyonlardan geçmesi onu tamamlayacaktır. Bu itibarla biz vazife vataniyemizi ifa etmek için bu noktaya dikkatinizi çekiyoruz. Bu tasarı o kadar mualleldir ki, Hükümet gerekçesiyle komisyon gerekçesi arasında dahi tezath farklar vardır.

Bir tanesi; bundan evvel kanunun iyi tatbik edildiğinden ve köylerimizde büyük inkişaf eserleri gösterdiğinden bahsetmektedir. Komisyonun gerekçesinde ise, mevcut kanunla köylerimizin ileri gitmediğinden bahsedilmektedir. Hattâ o kadar ki, memleketimizde mevcut kaç tane köy muhtarlığı vardır, rakamlar üzerinde, Hükümet gerekçesindeki istatistik malûmatı ile komisyon gerekçesindeki istatistik malûmatı birbirine uymamaktadır. Ben daha ileri giderek arzedeceğim; İstatistik Umum Müdürlüğünün son neşrettiği 1949 köy sayımındaki rakamlarla, gerek Hükümet, gerek komisyonun rakamları birbirini tutmamaktadır. Sadece bu üç rakam arasındaki tezağı zikretmek, bu tasarrının bir muhtelit komisyondan geçirilmesi hususundaki fikrimizi teyit etmektedir. Tasarrının iyice tetkik edilmesi zarureti vardır. Sayın komisyon başkanı beni mâzur görsünler. Kendilerinin bir suali üzerine 15 gün evvel kütüphanede de arzettim. Bu kanunda âmali erbaaya vurmaya tahammülü olmayan maddeler vardır. Bu tasarrıda ezcümle muhtelif nüfus sayısına göre meclisler, ihtiyar heyetleri kurulacak. Köy meclisinin âzası şu kadar, ihtiyar heyetinin âzası şu kadar olacak, diyor. 102 nüfuslu bir köyü ele alalım. Bir taraftan akraba ve taallukat girmiyecektir. Kadın nüfus da köy idaresine iştirak edecektir. Aslında anelerimize aykırı bir şey olmasına rağmen bunu da kabul ediyorum. Fakat henüz seçmen çağına girmemiş olan çocuk nüfus, 102 nüfuslu bir köyün halkından indirilirse elde 50 vatandaş kalacaktır. Bunun da vasatı 25 inin erkek, 25 inin kadın olduğunu kabul edelim.

Şimdi partiler seçim mücadelesine girdiler, namzet gösterecekler. Bu namzetlerin asgari sayısı 12 olacaktır. Bu takdirde 3 - 4 partinin namzet göstereceği nüfus yoktur köyde. Kaldı ki, arkadaşlar, erkeklerimizi bu seçim mücadelesine sokarken tarihî anelerimizin aksine kadınlarımızı da bu mücadeleye ithal edeceğiz. Bunu ileri hamle diye burada tabii olarak kabul edebilirsiniz. Bir muhtar seçmek için seçim mücadelesini köye sokacağız. Şimdi 45 gün muhtar seçimi, arkasından 45 gün il genel meclisi, sonra da milletvekilleri seçimi gelecek etti 135 gün.. Şu bizim her şeyden evvel iktisadi kalkınma, refah ve içtimai huzur ve sükûndan bahsettiğimiz ve her gün toprak kavgalarından bizar olan köye

bir de 135 gün partizan mücadeleyi sokacağız. Bu kanunla biz köy ve köylü hayatına istikrar getirdiğimizi iddia ediyoruz. Biz hüsnüniyete hürmet ederiz. Birçok işler vardır ki, iyi niyetle başlanır, tatbikat aksi neticeler verir. İsviçre Radyosu köy röportajları yapmaktadır. Geçende bendeniz bunlardan bir röportajı dinledim. Köylerini konuşmaktadır ve o köylerin sesi radyolarında, Moskova'nın sesinden daha kuvvetli çıkmaktadır. Bilâ mübalâğa arz ediyorum. İsviçre köylüsünün radyoya akseden sesi, korusu, malûmatı, muhtarın beyanatı köylü vatandaşların beyanatı Moskova Radyosundan daha kuvvetli çıkmaktadır. Gıpta ile dinledim, hüzünle dinledim. Sipiker köy muhtarına şunu soruyordu; köyde sükûn ve huzur nasıldır?. Seçim zamanları, politika hariç, daima iyi geçmektedir cevabını aldı. Tetkik ettim, seçim zamanı orada bir hafta müddetle propaganda yapılmaktadır. Demekki İsviçre'de dâhi politika mücadelesi köy hayatına huzursuzluk getirmektedir ve bu huzursuzluğu da imkân nispetinde asgari hadde indirmektedirler.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon) — Mevzu dışında konuşuyor Sayın Başkan.

REİS — Mevzu dâhilinde konuşunuz efendim.

CEZMİ TÜRK (Devamla) — Afyon Mebusu Sayın Ahmed Veziroğlu'nun ikazı üzerine mevzu üzerinde konuşmam için bendenize ihtar buyurduğunuzdan dolayı teşekkür ederim Sayın Başkan...

AHMED VEZİROĞLU (Afyon) — Aleyhinde konuşacaksınız....

CEZMİ TÜRK (Devamla) — Emirle konuşmak mütadım değildir, dinlemek sabrını gösteriniz, devamsızlığınızı telâfi için burada olduğunuzü göstermeye ve devamsızlığınızı böyle telâfi etmeye çalışmayın (Gülüşmeler).

MURAD ÂLİ ÜLGEN (Konya) — Demagoginin ta kendisi.

CEZMİ TÜRK (Devamla) — Bu kanun tasarrısında tezatlar vardır, köye istikrar ve huzur yerine maalesef mücadele, politika, partizanlık ve hattâ daha ileriye giderek arzedeyim ki, bâzı bölgelerde, köye anarşi getirecektir, bunu kabul edip etmemek size aittir. Onun için arkadaşlar bu takrir yerindedir, bir defa çık olsun muhtelit bir komisyona lütfen havale edin, hiç olmazsa maddeler arasındaki noktai nazar farkları, tezat-

lar, rakam hataları bu suretle tesviye edilir. Çıkardığınız esere hiç olmazsa bu kadarcık bir mükemmeliyet verin. İstirhamım bu takriri kabul etmenizdir.

REİS — Komisyon başkanı, buyurun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNED-DİN NASUHİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar; «Hükümet esbabı mucibesıyla komisyon esbabı mucibesi arasında tezatlar vardır» buyurdular.

Hiç şüphesiz ki 28 seneden beri tatbik edilen bu kanun, tatbik edildiği günden bugüne kadar köylerimizin hayatı umumiyesi üzerinde müspet neticeler vermiştir. Bu noktai nazara göre Hükümet esbabı mucibesinde bunu müspet görmüş olabilir. Diğer taraftan encümen de, tatbikatta eksiklik görmek itibarıyla esbabı mucibesinde tatbikatta eksiklik olmuştur diye aleyhte bir fikir beyan edebilir.

Binaenaleyh, iki esbabı mucibe arasında böyle bir tezat veya bir fark varsa kanunun esası üzerindeki kanaatlerinin tağyirine sebep teşkil edemez.

İkincisi, «Rakam hataları vardır. Köylerin sayısı üzerinde bazı muhtelif telâkkiler vardır» dediler. Bazı köy parçaları vardır ki idare bunları köy addeder, bir kısmını mahalle addeder, binaenaleyh rakam farkı olabilir. Fakat biz bir istatistik mevzuu içinde değiliz. Meselâ, köy sayısı velev 10 bin, velev 20 - 40 bin olsun, maksat bu köylerimizin vaziyetini ıslah için kanun getirmektir. (Bravo sesleri). Bu bakımdan rakam farkı olsa bile yine bu üzerinde durulacak bir nokta değildir.

Bendenizin arzım şudur : Bu kanunu elde etmekle Türk köylüsünün içtimai ve medeni hayatında ileriye doğru gerçekten büyük bir inkişaf olacaktır.

Kanun lâyihası tekemmül etmiştir dedim, ama daha da tekemmül edecektir. Bir defa kanun çıkmakla istikbalin bütün tekâmülâtını üzerinde toplayamaz. Hâdiselerin seyrine göre belki 10 - 15 sene sonra yine tadil edilecektir, yani bu da hayatı umumiyenin inkişafına uyum mecburiyetindedir.

Bizim dâvamız, ihtiyacımızın ifadesi olan bir şeyi tahakkuk ettirmektir, bu suretle köylüye çok faydalı olacaktır.

Eğer bendeniz bir Köylü Partisi mensubu

olsaydım, bu kanunun şu veya bu komisyona gitmesi suretiyle talik edilmesini değil, bir an evvel çıkarılmasını arzu ederdim. (Soldan, bravo sesleri).

REİS — Hâmid Şevket İnce.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Sayın arkadaşlar, Köy Kanunu köylünün Anayasasıdır. Üzerinde 157 içtima akdeden Dahiliye Encümeni Su Komisyonundan sonra dokuz aydan beri süren bir tetkik muhassalası olan bu lâyiha bize sunulmuştur. Bu kanunda hatalı cemiyete ve köylü menfaatine uymıyan hükümler bulunabilir. Bunda istisnai bir manzara yani huzursuzluk manzur değildir. Her kanun lâyihası, muhtelif ve mütezat fikirlerin çarpışmasına sebep olabilir. Bu kanunda ben ayrıca bir hususiyet görmemekteyim.

Teklifte deniyor ki: «Muhtelit Encümene havale edelim, orada - benden evvel söz alan Köylü Partisi mensubu arkadaşımızın beyanı veçhile - istatistik mevzuları, cemi hataları, tenakuzları kalsın». Peki, nereye gelecek bu lâyiha? Adabete Encümenine, Bütçe Encümenine değil mi? Farzediyorum benim encümenim de bu toplantıya dâhil, ben de söz sahibi olacağım. Benim ve diğer arkadaşlarımızın doğrudan doğruya bu mevzuda ihtisasımız yoktur. Kanunun doğumu, başka bir encümeni ilgilendirmeksizin, Dahiliye Encümenine taallük etmesi itibarıyla esasen söz sahibi bu encümandır. Şimdi biz, diğer encümenlerden en üstün bir malûmata sahip mütehasıs encümen yaratmak istiyoruz demektir. Dahiliye Encümeni diğer encümenlerden üstün bir ihtisas encümeni olduğuna gör, şahsan, ferden hatalı yerlerinin ıslahı için burada icabeden sözleri söyler o hataları ortadan kaldırmaya çalışırız. (Çok doğru sesleri). Binaenaleyh, uzun zamandanberi köylü, benliğini ifade edecek olan bu kanunu beklemektedir. Demokrat Partili arkadaşlarımıza hitap ederek diyorum ki, böyle bir kanun çıkarmak va'dinin altında bulunmaktayız. Bu tahhüdü yerine getirmek mükellefiyetindeyiz. Bu itibarla hatalı, muhtacı tadil yerleri burada ıslah etmek mümkün olduğuna göre, âdeta kanunun bir daha buraya gelmesi mümkün olmayacak bir şekilde, diğer emsali kanunlar gibi uzun yıllar âtiye tâlik etmekle kadük hale getirmek doğru değildir. Ne gibi noksanlar görüyorsak kendimiz burada ıslahına gidelim, bu kanunu tatilden evvel çıkaralım.

(Doğru, doğru sesleri). Çalışıldığı kadar çalışıldı, biz de burada çalışır, maddeler üzerinde di-dişir ve nihayet kanunun bir an evvel çıkmasına uğraşırız.

REİS — Yusuf Aysal (Vazgeçti sesleri)
Ahmed Veziroğlu, buyurun.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlar; Köy Kanununun müzakeresine başlanıldığı günden beri bu kanunun bu sene çıkarılmaması hususunda ne gibi demagoji yapmak lâzımsa birkaç celseden beri bu demagojiyi Cezmi Türk arkadaştan dinlemekteyiz. Ve bugün de teklif aleyhinde konuşmak için kürsüye geldiğinde, bendeniz mevzua girmesi için ricada bulundum. Bunun üzerine bendenize devamsızlık isnat ve iftirasında bulundu. Yüksek malûmunuz olduğu üzere 7 seneden beri her sene için acaba yedi gün devam etmemezlik yaptım mı? (Bravo sesleri) (Doğru sesleri)

Cezmi Türk her halde aynada kendisini görerek bu devamsızlığı bana isnat etti.

Bunu belirtmek için yüksek huzurunuzda gelmiş bulunuyorum.

REİS — Takrirleri birer birer okutup reyimize arzedeceğim.

(Ankara Mebusu Talât Vasfi Öz ve Çankırı Mebusu Celâl Otman'ın önergesi tekrar okundu).

TALÂT VASFİ ÖZ (Ankara) — Takriri izah edeceğim.

REİS — Buyurun.

TALÂT VASFİ ÖZ (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, Köy Kanunu gibi hakikaten memleketimizi çok yakından ilgilendiren önemli bir kanunun, birçok hususatta vârit ve muhtemel noksanlarının giderilmesi için bir karma komisyona, geçici bir komisyona havalesi talebinde bulunanlardan birisi de bendenizim. Muhterem Heyetinizin tezahür eden umumi kanaatleri karşısında söz almak cesaretinde bulunmanın hakikaten müşkül bir dâva olduğunu da müdrikim. Fakat bizler memleket namına muayyen dâvaların daima daha büyük bir isabetle halledilmesi yolunda nâciz noktai nazarlarımızı ifade ile mükellefiz.

Arkadaşlarım, Köy Kanunu büyük bir ihtisas komisyonu olduğuna iman ettiğim İçişleri Komisyonunda tezekkür edildikten sonra hakikaten hekim olarak Sağlık Komisyonuna gel-sin veya gelmesin, tıbbi bâzı hususatta ihtisas

erbabının mütalâalarının alınması icap ederdi. Dünyanın her yerinde. . . (Gürültüler, ret sesleri) İki dakika müsaade buyurmanızı rica ediyorum arkadaşlar, sizi fazla meşgul edecek değilim.

Köy mevzuu ele alındığı zaman en çok konuşması icabeden, meslek sahibi insanlardan birisini de hekimler teşkil eder. Ve köyü tesis etmek, köyü başından nihayetine kadar hakikaten modern bir tessüs haline ifrağ edebilmek için, hekimin de idareci arkadaşlar kadar salâhiyeti olduğunu kabul etmemiz lâzımdır zannediyorum.

Bizim bu lâyihanın Geçici Komisyona havalesini istemekten maksadımız kanunu geciktirmek değildir. Böyle bir suizan altında muhterem arkadaşlarımızın bizleri bırakmıyacaklarını ümit etmiyorum. Emir buyurulur, komisyon teşekkül eder, mütehassıs komisyon olan İçişleri Komisyonunun ana prensiplerinden inhiraf edilmemek şartıyla, kanunun noksanları bu geçici komisyonda 5 - 10 gün içinde ikmal edilir ve yine bayramdan önce huzurunuzda getirilebilir. Biz bu sürati temin etmek şartıyla ve mutlak surette âcil mütalâalar alınmasını lüzumlu görerek, takririmizi verdik. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

Şunu da arz etmek istiyorum ki, dış memleketlerden birisinde, bilhassa köy mevzuunu büyük bir inkılâp mevzuu olarak ele alan memleketlerden birisinde, on yıl içinde en geri haddeden en mütakâmil safhaya kadar köy dâvasının nasıl halledildiğini takip etmiş bir arkadaşımız sıfatıyla arz ediyorum, bu tasarı, Heyeti Umumiyeye arzetmeden evvel mutlaka birçok ihtisas erbabının mütalâasını almak zarureti vardır. Bunu Yüksek Heyetinize arzetmekle vazifemi ifa ettiğim kanaatindeyim.

REİS — Salâhattin Başkan, buyurun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU NAMINA SALÂHATTİN BASKAN (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, Köy Kanunu mevzuu üzerinde filhakika huzurunuzu günlerden beri belki fazla teferruatla işgal etmiş bulunuyoruz; fakat dâvanın ehemmiyeti dolayısıyla, filhakika istikbale muzaf bir köy varlığının tümü bakımından, bunun üzerinde ne kadar ısrarla durursak o kadar yerinde hareket etmiş olacağımıza kanaatim vardır. Köy Kanunu mevzuu elimize geldiği zaman İhtisas Komisyonu olarak çalışmaya başlayan biz arkadaşlarımızın bakanlıklar-

dan bu mevzuda ayrı ayrı mütalâalarını sordumuz gibi onların salâhiyetli zevatını davet etmek suretiyle de Köy Kanununda tedvin edilmesi lâzımgelen esaslar üzerinde fikirlerini almışlardır. Yalnız kendi noktâi nazarlarınızı aksettirmiş değildir. Hattâ sağlık durumuna taallük eden hususatta dahi Sağlık Bakanlığında gelen arkadaşlar bize Köy Kanununa konması lâzımgelen esaslar üzerinde fikirlerini vermişlerdir ve maddeler ona göre tedvin edilmiştir. Binaenaleyh bu tasarımı şimdi muhtelif komisyonlara tevdi etmek veya arkadaşımızın dediği gibi, muhtelit bir komisyona tevdi eylemek suretiyle fazla olarak ne kazanmış oluruz? Yüksek heyetiniz, bugün huzuruza getirilmiş olan bu kanunu tetkikten ve bu husustaki bilgilerinizi aksettirmekten izharı aciz mi edecektir? Bilhassa sizin yüksek varlığınıza müracaat suretiyle bu kanunun görüşülmesinin tehirine sebep olabilecek, nihayet yıllardan beri hazırlanmakta bulunan ve mütaaddit defalar kadük olagelmüş olan bu tasarımı tekrar kadükleştirecek her hangi bir tertibe doğru gidilmemesini bilhassa rica ederim. (Soldan, alkışlar). Kanun emrinizdedir, takdir sizlerindir.

REİS — Talât Vasfi Öz'ün, tasarının yedi komisyondan alınacak üyelerle teşkil olunacak geçici bir komisyona havalesi hakkındaki takririni reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Reddedilmiştir efendim. (Alkışlar).

Şimdi ikinci takririni okutuyorum.

(Hatay Mebusu Dr. Abdürrahman Melek'in takririni tekrar okundu).

REİS — Abdürrahman Melek Beyin takririni reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Takrir reddedilmiştir.

(Tokad Mebusu Sıtkı Ataç'ın takririni tekrar okundu).

REİS — Sıtkı Ataç Beyin takririni reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Reddedilmiştir efendim.

Kanunun tümü hakkındaki görüşmeler bitmiştir.

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Söz istiyorum. (Olmaz sesleri).

REİS — Buyurun.

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Efendim, tümü hakkında söz istedim, sayın Başkan verdi. Tümü üzerinde görüşeceğim, müsaadenizle.

İçişleri Komisyonu sayın Başkanı deminki beyanlarında, rakamlar üzerinde tezatlar olduğunu tahmin etmiyorum, buyurdular.

Evvvelâ bu rakamlar üzerindeki tezettan başlayıyorum :

Hükümet gerekçesi 4 ncü maddesinde muhtarlıkla idare olunan 35596 köyden bahsetmektedir. Komisyonun gerekçesinde nüfusu 150 den yukarı köy sayısı 29442 ve nüfusu 150 den aşağı köy sayısı 5654 tür. 1949 sayımına göre çıkarılan Devlet istatistikinde köy muhtarlıklarının sayısı 34148 dir. Yani Hükümet tasarısı ile Devlet istatistik neşriyatı arasında yuvarlak hesap 1000 muhtarlık farkı vardır. Bu fark ev, oba farkı değildir, muhtarlık farkıdır. Yani şunu arzetmek istiyorum; ki bir Devlet dairesi muhtarlıkları başka türlü saymakta öteki bir dairesi muhtarlıkları başka türlü göstermektedir. Tasarıda, tümü itibariyle köylerimizin bünyesine hiç dikkat olunmamıştır. Dağ köyü, orman köyü, kıyı köyü, ova köyü bunlar hiç dikkate alınmamıştır. Bunların coğrafi ve tabii bünyesi köyün yaşayışı üzerinde büyük tesirler icra eder. Öyle ki bir orman köyüyle, çıplak bir yayla köyü ve şehir kenarındaki bir banliyö köyünün yaşayışı, idaresi, iktisadi ve içtimai seviyesi arasında derin farklar mevcuttur. Bu hususların dikkate alınması lâzımgelirken gerekçede tasarı hepsine toptancı bir muamele yapmış konstruktif bir metot takibetmiş bulunmaktadır. Halbuki gerekçesi, aslında komünal esası aldık. Avrupa mevzuatına müracaat ettik demesine rağmen, hangi çeşit Avrupa mevzuatına temas etmiş olduğu gösterilmemektedir. Fransa'nın komünlere ait kanunları bâzi esaslarda müşterek gibi görünüyor, fakat tatbikata ait derin tezatlar vardır. Nitekim Hükümet gerekçesinde, köylerimiz; bayındırlık, tarım, millî eğitim, sağlık ve sosyal yardım ve sair konularda büyük inkişafalara mazhar olmuştur diyor. Buna mukabil komisyon gerekçesi bu hizmetlerden tam bir semere alınması mümkün olmamıştır, son senelerdeki iktisadi kalkınmaya rağmen «mesai aksamış, tam randıman verememiştir» demektedir. Yani komisyon, hattâ politika yaparak, Demokrat Parti zamanındaki kalkınmamıza mevcut kanun mâni olmuştur, demektedir. Halbuki Hükümet gerekçesinde büyük inkişafalara mazhar olmuştur, diyor. Bu tezatlar komisyon gerekçesi ile Hükümet gerekçesi arasında, ikinci, üçüncü,

dördüncü maddelerde, gerekçenin beşinci maddesinde, 15 nei, 25 nei maddelerinde ve ilâahiri maddelerinde vardır. Sabrımızı suiistimal etmemek için tafsil etmiyorum. Objektif bir tetkika tâbi tutarsak Köylü Partisi, köye yeni düzenin girmesini, köyün suya, şuna buna olan ihtiyaçlarının tatminini hiç değilse, sizin kadar âcilen istemektedir. Fakat bir etiket gibi göstererek, size kanunlar çıkardık, işte Köy Kanunu, işte Orman Kanunu çıkardık deyip geçirmekle - politika bakımından sizin aleyhinize, Köylü Partisinin lehine olmakla beraber - böyle olmasını istemiyoruz. İhtiyaca cevap verecek bir kanun getirmenizi, bir eser getirmenizi ve aslında sizin muvaffak olmanızı istediğimiz içindir ki bu ikazları yapmak, aklımızın erdiği kadar söylemek istiyoruz. Tekrar arzetmek isterim ki, bu kanunun tümünün süratle bu şekilde çıkmasında, noksan çıkmasında politika bakımından bizim kârımız vardır. Fakat, köye, halka hizmet etmek isteyen insanlar olarak, samimiyetle hizmet etmek isteyen insanlar olarak bunun politika mevzuu dışında tutulması lâzımdır. Birtakım tatmin edici görünen oyunlarla köylünün avutulmasını istemediğimiz içindir ki, sizin bihakkin bir eser vücuda getirmenizi dilediğimiz içindir ki, bunu bu şekilde yapıyoruz. Yoksa sayın Komisyon Başkanının dediği gibi, ben Köylü Partili olsam böyle olmasını isterdim, demek yetmez. İhtiyaca cevap verecek bir eser olmasını isteriz. Bu kanun üzerinde de derin tetkikler yapılmalıdır. Orman Kanunu üzerinde bu tetkik yapılmıştır. Bütçe Komisyonunda aylarca çalışılmış ve memleketteki ağaçları korumak için, kurtarmak için titizlik gösterilirken bu memleketin hakiki insanlarına köylüsüne karşı titizlik gösterilmemesine aklımız etmemektedir.

Komisyon beni mazur görsün, komisyon bunda tamamen idari vesayet zihniyetiyle hareket etmiştir. Köye demokratik muhtariyet getireceğiz derken dahi bu idari vesayet devam etmektedir. Hattâ o kadar ki bu idareci İhtisas Komisyonu tasarıya da tasarruf etmekte, başka komisyonlara gitmesini, hattâ muhtelit bir komisyona gitmesini dahi istememek titizliğini göstermektedir. Maalesef idarecilerimizde mevcut bulunan bu eski zihniyetin komisyonumuzda da devam ettiğini görüyoruz.

Komisyon bize şunu diyor : Köye muhtari-

yet veriyoruz, kaymakam muhtarı azledemiyecektir. Halbuki buna mukabil burada kaymakam başka şeyler yapıyor. Kaymakam muhtarı azletmiyor ama kaymakam muhtarı tevbih ediyor, madde tasrihi ile muhtarı mahkemeye sevk ediyor.

Bugün eldeki çeşitli mevzuat malûmdur. Her hangi bir muhtarı her hangi bir kaymakam 8 - 10 madde tasrihi ile mahkemeye sevk edebilir. Bu, hiçbir netice vermese bile muhtarı senelere mahkeme kapılarında süründürebilir. Kış gününde, iş günlerinde mahkemeye gidip gelmenin ne olduğunu köylü evlâtları, hepiniz biliyorsunuz ve biliyoruz. Bir köy muhtarının mahkemeye verilmesinin sadece azilden daha çok ağır neticeler vereceğini ve muhtarı süründüreceğini biliyoruz.

Ayrıca teferruatına maddelerde girişeceği için ben şimdi sadece sıvrice noktalara dokunarak idareci arkadaşlarımızdaki zihniyete işaret etmek istiyorum.

Sayın Rükneddin Nasuhi Bey mademki arzu ettiler, biz de beyan ediyoruz arkadaşlar. Tasarıdaki 92 nei madde imeceden bahsediyor. Bu metindeki zihniyetin misali diye veriyorum. Madde misali olarak değil. Bakınız 1953 senesinde demokrat bir İçişleri Komisyonu ne veriyor bize :

Madde 92

«İmece; köye ait umumi hizmetlerde köylünün bizzat veya ırgat göndererek veyahut vasıtasıyla beraber bedenen çalışmasına denir.»

Görüyorsunuz ki, tarihî mânasiyle bildiğimiz elbirliği imecesi köylülerin ırgatlığı demek oluyor. Köylümüzün vokabülerinde ırgatlığın ne demek olduğunu, bunun üzerinde düşünmelerini sayın komisyon başkan ve üyelerine hatırlatırım. Köye mükellefiyet geliyor; beden mükellefiyeti. Bütün dünyada insan hakları, insanları âme hizmetlerine maddi varlıklarıyla bağlarken maddeten tediyesi imkânsız olan hususlarda beden mükellefiyeti artık kalkmış iken, bu kanun fazlasıyla beden mükellefiyetini idame etmektedir. Kendisi veya ırgadını çalıştıracak, yani köylüye ırgatlık yaptracak, yirmi güne kadar bunu, bu kanunla yapacak. Bunun dışında diğer kanunların mükellefiyeti, Orman Kanunu mükellefiyeti, İskân Kanunu mükellefiyeti, Afat Kanunu mükellefiyeti ve saire devam edecek. Bir kaymakam veya nahiye mü-

dürü, yine idari işler meyanında bir köylü vatandaşına yine 40 gün, 50 gün, 70, 80 gün ırgatlık yapmak üzere gönderebilecek. Bu ne biçim demokratik bir zihniyet ve kanun? 1953 senesinde insan haklarına, insan hürriyetine nasıl uygun bir kanun olabilir? Türk köylüsüne nasıl bir insanlık zihniyeti getiriyor? Bu zihniyet ne biçim bir zihniyettir?

Arkadaşlar, açık olalım, samimî olalım, köylerimize niçin belediyeyi getirmiyoruz? Belediyeyi niçin şehirlerimizde yaşayan vatandaşlara getirdik de onlara getirmiyoruz? Halk idaresini belediye olarak, bugün artık köylerimize niçin sokmuyoruz? Bugün İsviçre'de 15 nüfuslu köylerde dahi belediyeler teessüs edebilir. İki mahallesi arasında bir buçuk saat olan dağ köylerinde dahi müşterek belediye idareleri ve müşterek belediye reisleri vardır. Niçin bu konstrüktif zihniyet devam ediyor? Köyler dağınıktır, bunları birleştiriniz. Neden?.. Niçin dağ köylerinin hususiyetine, tarihine, ananesine, geleneğine itibar edilmiyor? Niçin Avrupai esaslardan hareket ediyoruz diyorlar da, İsviçre'nin demokratik esaslarını almıyorlar? Niçin orada dağ, orman köyü şahsiyet halinde yaşıyor ve onu getirmiyorlar da orijinalite peşine gidiyorlar; yeni bir Köy Kanunu getireceğiz, diyorlar?

O halde bu kanunun millî bir kanun olması lâzımdır. Örnek bir kanun olması iddiasındadırlar. Şu halde millî bir kanun yapmak mecburiyetindedirler. Derme çatma, toplama, yamalı bohça olmaz. Bizim tarihimize, ananemize, karakterimize, geleneklerimize bizim mânevi kültürümüze, bizim maddi seviyemize uygun bir kanun getirirlerse o zaman onu millî bir kanun diye kabul ederiz.

Burada nüfus haddini koymuşlar. Ondan sonra belediyeler diyorlar. Belediye hududu dâhiilindeki halka beden mükellefiyeti tahmil etmiyorlar. Bugün köylümüze, köy muhtarlarımıza, köy ihtiyar heyetlerimize neler tahmil ediyorlar? Şu tapunun halledemediği işi bizim köy ihtiyar heyeti halledecek. Kadastro işini köy ihtiyar heyeti yapacak. Başka ne yapacak? Köy imar plânı yapacak. Bizim muhtarlarımıza bu da yaptırılacak.

Sonra ne yapacak? Dört senelik iş plânı yapacak. Bunu muhtarlarımız yapacak. Bütün bunları yapacak ve sonra götürüp bütün bunları

nahiye müdürüne teslim edecekler, vize ederse makbul; etmezse olmayacak.

Soruyorum, idarecilerimize, yirmi senedir bu memlekette niçin yüksek tahsilli nahiye müdürleri yetiştirmediler? Niçin en büyük idarecilerimizi yetiştiren Mülkiye Mektebini titizlikle dar bir kadro içinde bıraktılar? Mülkiye okulları açıp binlerce vatandaş nahiye müdürü olarak, idealist idareci gençler olarak yetiştirmediler de şimdi bu kanunla bu kadar mükellefiyet tahmil edecekleri köy muhtarlarını, köy heyetlerini tahsil seviyeleri malûm, idare sistemleri malûm olan nahiye müdürlerinin vesayeti altına koyacaklar? Bir de buna demokratik inkişaf diyorlar.

Türk köyünün bugün muhtelif yerlerde çoğrafi vaziyetteki ihtiyaçlarına göre toprak meselesi vardır. Burada buna hiç yer verilmemiştir. Âdeta nutulmuştur. Meraları vardır. Köy sınırları vardır. Vatandaşlar arasında mütareke ve sükûn istiyen bir vaziyet vardır. Toprak dâvası vardır.

Türk köyünün orman dâvası vardır. Fakat burada köye ait mallar içinde ormanın lâfzı bile yoktur. Mevcut olmayan meralardan bahsediliyor, ötede bir kanun geliyor, köy hükmi şahsiyetine orman vereceğiz, orman işleteceksiniz, diyorlar, burada ormandan bahis yoktur. Köyün hayvan dâvası var, köyün tezgâh dâvası var, köyün okul dâvası var, köyün kulüp dâvası var, köyün kooperatif dâvası var, köyün su dâvası var, yol dâvası var, köyün motölü vasıta ve mazot dâvası var, köyün atelye dâvası var, köyün elektrik dâvası var, köyün sandık dâvası var, köyün bütçe dâvası var, köyün yardım dâvası var, köyün yatırım dâvası var. Bu dâvalar bugün Türk köyünün büyük meseleleri olarak karşımızda durmaktadır. Bu dâvaları halledecek, halk idaresini tesis edecek ve koordine olarak diğer şubelerle birlikte bunları tahakkuk ettirecek bir millî eser olması icabeden Köy Kanunu bütün bunlara göz yumuyor.

Köy Kanunu toprak dâvasına göz yumuyor, hayvan işine göz yumuyor, tezgâh, okul, cami işine göz yumuyor. Zikrettiğim bu on altı mesele üzerinde esaslı bir şey getirmemiştir. Ondan sonra çıkıyorlar, âdeta biz bu kanunun çabuk çıkmasını sabote eden incanlarımız gibi itham ediyorlar. Bu hazindir. arkadaşlar. Biz eğer sizi sabote etmek istersek susarız. Bu kanunun bir an evvel bu şekilde çıkmasına yar-

dım ederiz. En iyi sabotaj bu kanunu bir an evvel çıkarmaktır. Dört yüz kişilik bir heyetin yeniden bir kanun yapması, dünyanın hiçbir tarafında mevcut olmayan bir şeydir. Bu husustaki istirhamımız artık son istirhamımızdır arkadaşlar.

REİS — Komisyon buyurun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI RÜKNEDDİN NASUHİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, bendeniz Sayın Cezmi Türk arkadaşımız gibi bütün aklıma gelenleri burada sayacak değilim. Sayın Cezmi Türk arkadaşımız toyrak dâvası, arazi dâvası, orman dâvası gibi, mevzuların hemen hepsini burada tadat etti. Bunlar bu kanundan ziyade, alâkalı diğer kanunların birer ayrı mevzuudur. Biz bu kanunla medeni Türk köylüsüne idari bakımdan, sağlık bakımından, malî bakımdan lâzımgelen bir mekanizmanın verilmesi konusunu getirdik. Devletin kabul edeceği diğer kanunlar nasıl şehirlere tatbik edilirse, mahiyetine, bünyesine göre köylüde o kanunlarda yer alır, vazife alır. Yoksa bu kanun dolayısıyla benzin dâvasını, arazi dâvasını, tapulama dâvasını ilh.. alacak olursak buna Köy Kanunu denmez...

MURAD ÂLİ ÜLGEN (Konya) — Kırk ambar kanunu denir.

RÜKNEDDİN NASUHİOĞLU (Devamla) — Evet, kırk ambar kanunu.

Aziz arkadaşım bir kelime söyledi, komisyonun idari baskı yaptığını ifade ettiler ve vaktiyle idari baskı yapmış olanlar şimdi de Meclis baskısı yapmaktadır diye bir şey söylediler. Biz burada kanunun süratle çıkmasını temin bakımından Yüksek heyetinizin müzaheretini istedik. Yüksek Heyetiniz de bu kanunun tetkikının burada yapılmasına ve görüşülmesine karar verdi. Burada baskı mevzu bahis değildir. Bunu nereden bulup çıkardılar, hayretle karşıladım.

Bir noktaya daha temas ettiler ve dediler ki, köyde ırgatlık ve imece vardır. Kanunumuzda böyle bir madde var. Bu madde halen mevcut kanunda da vardır, buraya o kanundan intikâl etmiştir. Eğer bundan ırgatlık, servaj ve saire gibi bir mânâ çıkarsa, maddesi geldiği vakit burada Yüksek Heyetiniz o maddeyi tâdil eder ve ya tamamen kaldırır. Biz kanunun tümünü kabul edelim diye bir teklifte bulunmadık, madde-

lerin görüşülmesi için arzettik. Bu itibarla burada köylünün bir ırgat gibi kullanılması şeklinde bir söz tamamen yersizdir ve Türk köylüsüne karşı kullanılacak, tasavvur edilecek bir hal ve kelime değildir.

Bir kelime daha sarfettiler, sahil köyü, dağ köyü, ova köyü var dediler.

Arkadaşlar, köyler muhtelifdir, fakat nihayet hepsinin bir köy karakteri vardır. Sahil köyü de, orman köyü de, dağ köyü de köy vasfını taşır. Bu bakımdan Köy Kanununda bütün bu köyler için ayrı bir Köy Kanunu yapmaya imkân yoktur. Nitekim sahilde bulunan bir belediye için de ayrı bir Belediye Kanunu yapmaya lüzum yoktur. Dağ ve sahil için ayrı birer Belediye Kanunu olmaz arkadaşlar.

• Sonra; «köye niçin belediye getirmediniz?» dediler. Eğre elimizdeki kanun yüksek tetkikimizden geçerse görülecektir ki, biz köye az çok belediye mahiyetini vermekteyiz. Tasarıda, bugünkü Belediye Kanununa muvazi ve mümas giden bâzi hükümleri kabul etmişizdir.

Deminki mâruzatımda bir noktayı söylemeyi unutmuşum; «bu kanun köylere anarşi getirecek, politika getirecek» dediler. Ben bilhassa bu nokta üzerinde duruyorum. İçişleri Komisyonu, bu kanunun maddelerini müzakere ederken bir an için olsun siyasi bir mânâ düşünmemiştir. Hiçbir maddenin hiçbir yerinde şu veya bu politikaya girmek imkânını tasavvur dâhi etmemiştir, anarşi yapar, kavga yapar gibi günlük politikanın tesiratından Dâhiliye Encümeni tamamen vâreste kalmıştır.

Mâruzatım bundan ibarettir. Karar yüksek heyetinizindir.

REİS — Başka söz istiyen bulunmadığına göre maddelere geçilmesini kabul edenler.. Etmişler.. Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

NECİP BİLGE (Niğde) — Birinci maddeye geçmeden evvel söz söylemek istiyorum.

REİS — Maddelere geçilmiştir efendim.

NECİP BİLGE (Niğde) — Usul hakkında.

REİS — Daha evvel söylemeliydiniz.

Birinci maddeyi okuyoruz.

NECİP BİLGE (Niğde) — Efendim usul hakkında söz istenirse bunun daha evveli daha sonrası olur mu?

REİS — Maddeyi okuyoruz.

Köy Kanunu

Kısım : I
Genel Hükümler

Köy
Köyün Tarifi

MADDE 1. — Köy, belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan, taşınabilen ve taşınamayan mallarla haklara sahip olan hükmi şahsiyeti haiz bir varlıktır.

Okul, cami, mera otlak, yayla, bataklık, harman yeri, sıvat ve sulak gibi umuma ait orta malları bulunan, toplu veya dağınık evlerde oturan ve nüfusu (3000) den aşağı olan yurtlar, bağ bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Efendim; bu birinci maddenin ilk fıkrasında bir noksanlık ve ikinci fıkrasında da bir bozukluk görüyorum. İlk fıkrasında, (Köy belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan, taşınabilen ve taşınamayan mallarla haklara sahip olan hükmi şahsiyeti haiz bir varlıktır.) deniyor.

Efendim, (haklar) denildikten sonra muhakak (vecibeler) de demek lâzımdır. Nasıl ki, Hükümetin teklifinde de vardır. Köy hükmi şahsiyeti kendine ait olan meraya başka köylerin tecavüzünü men etmek hakkına sahip olduğu gibi kendisinin de başka köylerin merasına tecavüz etmemesi bir vecibedir. (vecibeler) Borçlar Kanununda (borç) kelimesiyle karşılanmıştır. Vecibe kelimesinden ne mâna kastediliyorsa, aynı şeyi kasederek Borçlar Kanununda vecibe yerinde borç kullanılmıştır. Onun için (hakları ve borçları) demek lâzımdır. Ve yine (hükmi şahsiyet) dedikten sonra (bir varlıktır) demeye de lüzum yoktur.

İkinci fıkrasında da ifade bozukluğu var : (Okul, cami, mera, otlak, yayla, bataklık, harman yeri, sıvat ve sulak gibi umuma ait orta malları bulunan. . .) Tabii orada ikamet eden insanlar olacaktır. Fakat fıkranın sonu öyle gelmiyor. (. . . toplu veya dağınık evlerde oturan ve nüfusu (3000) den aşağı olan yurtlar, bağ, bahçe ve tarlaları ile birlikte bir köy teşkil ederler.)

Yurtlar köy teşkil etmezler, insanlar teşkil

ederler. Nasıl ki eski kanunda, Hükümetin teklifinde birçok kongrelerde hepsi şu suretle ifade edilmiştir: (Cami, okul, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan toplu, dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.) Doğrusu da budur.

Sonra, burada birçok tadâtlar vardır ve böyle umuma ait olup mârufların da birkaçı zikredilip (gibi) dedikten sonra bunların her birisini tekrar etmeye hacet yoktur. Meselâ mera ile otlak arasında fark gözetenler varsa da hiçbir fark yoktur. Her ikisi de hayvanların yayıldığı yerlerdir. Biri Türkçe'nin diğeri de Arapça'nın ismi mekânıdır.

Sonra (Bataklık) denmiş, zannederim (baltalık) olacak.

İÇİŞLERİ K. ADINA BAHA KOLDAŞ (Çorum) — Evet (baltalık) olacak.

YUSUF KARSLIOĞLU (Devamla) — Sonra, harman yerini zikretmeye lüzum yoktur. Çünkü harman yerleri şahıslara da ait olabilir, umuma da ait olabilir. Zaten «gibi» dedikten sonra, umumuna ait ise onu zikretmeye hacet yoktur. Tapulu harman yeri olan çiftçiler vardır.

Sonra, sıvat kelimesini zikrediyor ki hiç lüzum yoktur. Ben Türkçe kelimeleri severim ama bu tuhafıma gitti. Lûgatlara baktım, Türk sözlüğünde sıvat, suvat için hayvanların su içtiği yer deniliyor. Tarama Dergisinde (Sıvat) için çeşme, suvat için havuz ve hazine diyor. Büyük Lûgatta savat diyor, derelerde hayvanlara su içirilen yer mânası veriyor. Onun için bunu zikretmeye lüzum yoktur.

Sonra arkadaşlar, bir de burada (nüfusu 3 binden aşağı olan yurtlar) deniyor. Buna burada lüzum yoktur. Nasıl ki Hükümetin teklifinde de konmamıştır. Çünkü ikinci maddede, üç binden yukarı nüfusu olan köylerde eğer belediye teşkilâtı olmazsa Köy Kanunu tatbik edilir, dendiğine göre ölçü belediye teşkilâtı olup olmasıdır. Eğer her hangi bir köyde belediye teşkilâtı varsa nüfusu üç binden aşağı veya yukarı da olsa Belediye Kanunu tatbik edilir. Eğer yoksa üç binden fazla da olsa Köy Kanunu tatbik edilir. Bu itibarla ikinci maddenin başka bir şekilde tadili lâzımgelir. Bunların düzeltilmesini rica ediyorum. Bendeniz bunun için bir takrir takdim edeceğim, karar Yüksek Heyetindir.

REİS — Feridun Fikri Düşünsel.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim, bu birinci maddenin hakikaten ıslahı lâzımdır. Arzedeyim: Yusuf Karshoğlu gayet güzel söyledi, mütalâalarını ben de ikmal edebilirim.

Şimdi birinci fıkra:

«Köy; belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan, taşınabilen ve taşınamıyan mallarla, haklara sahip hükmi şahsiyeti haiz olan bir varlıktır.»

Bu, bir hükmi kanuni değildir, bir tarif değildir, bir ifadedir. Yani bu nedir dense buna cevap vermek hakikaten zordur. Kaldı ki bütün bu cümlenin hulâsa edildiği nokta; (hükmi şahsiyeti haiz bir varlıktır) demekten ibarettir. Hükmi şahsiyeti haiz dedikten sonra bunun taşınabilen malı da olur taşınamıyan malı da olur, olur oğlu olur. Kanunu Medeni hükmi şahsiyetin ne olduğunu esasen tarif etmiştir.

Şimdi merak ettim; bir de eski 442 numaralı Kanuna baktım. Bu kanunun birinci maddesinde böyle bir tarif yok. 442 numaralı Kanunun birinci maddesini bir defa okuyalım:

(Madde 1. — Nüfusu 2.000 den aşağı yurtlara (köy) ve nüfusu iki binle 20.000 arasında olanlara kasaba ve 20 binden çok nüfuslu yerlere (şehir) denir.

Nüfusu iki binden aşağı olsa dahi belediye teşkilâtı mevcut olan nahiye, kaza ve vilâyet merkezleri kasaba itibar olunur. Ve Belediye Kanununa tâbidir.)

Şimdi bu maddedeki hükümler alınmamış olduğuna göre meselâ bizim Bingöl Vilâyet merkezinin nüfusu bu çerçeveden az, fakat vilâyet merkezi olduğu için Belediye Kanunu hükümlerine tâbidir. Şimdi tahattur ettiğim için arzediyorum, bu gibilerin vaziyeti bu kanunla nasıl olacak? Bunun tavzihi icabeder. Bunlar da bir varlıktır. Komisyon bundan ne anladığını veya ne anlaşıldığını lûtfen izah etsin.

Ben şahsan fırsat bulup da eenebi mevzuatında köyün karşılığını arıyabilmiş değilim. Bunun Fransızcası (village) olsa gerektir. Bu village'in kanunda bir tarifi her halde mevcuttur. Bu itibarla eenebi memleketlerdeki mûmasil mevzuata bakıp köyün ne şekilde tarif edildiğini araştırırsak iyi olur.

Köyün hükmi şahsiyet olduğu keyfiyeti Ana-

yasada muharrerdir. Hal böyle iken bunu yeneden hem de tafsilâtiyle ifade etmeye lüzum var mıdır? Tarif yeni kanunda olduğu gibi eski kanunun ikinci maddesinde de yazılıdır. Bakınız: (Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınk evlerde oturan insanlar bağ ve bahçeleri ve tarlalariyle birlikte bir köy teşkil eder.)

Bu ibarede «bağ ve bahçeler, tâbirine lüzum yoktur. Eski maddede bu vardır. Fakat yeni yaptığımız bir kanunda daha derli toplu, daha maksada uygun bir tarif bulmamız icabeder. Binaenaleyh bendeniz de Karshoğlu'nun mütalâalarına iştirak ediyorum. Bakalım komisyon ne buyuracaktır?

HAMDİ ORHON (Trabzon) — Muhterem arkaadşlar; hence Köy Kanununun müzakeresi bu maddenin üzerine bina edilebilir, bu madde o kadar mühim bir maddedir. Bu madde hakkında demin iki arkadaşımız kendi görüşlerine göre mütalâalarını serdettiler. Bu madde iki fıkradan ibarettir. Bu madde; 442 sayılı Kanunun bir ve ikinci maddeleri yanlış terkip edilme suretiyle meydana getirilmiştir. Hattâ o kadar yanlış olarak terkip edilmiştir ki; şimdi okuyacağım bir hükümle, eski hüküm rejim bakımından geri getirilmiştir.

Arkadaşlar; bu madde yani birinci madde köye şahsiyetini, hukuki varlığını veren birinci madde Anayasamızın 90 ncı maddesinden kuvvetini alır. 90 ncı madde der ki: «şehir, kasaba ve köyler şahsiyeti hükmiyeye sahiptirler.» Demek ki, bizim üzerinde çalıştığımız kanunun birinci fıkrasının; Anayasamızın hükmünü noksansız ve pürüzsüz ifade etmesi icabeder. Hükmi şahsiyeti Anayasaya göre iyi ifade etmek imkânını bulduğumuz zaman, iki arkadaşımızın ifade ettikleri, gibi malı vardır, yoktur, taşınır taşınmaz gibi fıkraları kullanmaya lüzum yoktur.

Yine bir arkadaşımızın, zannederim Yusuf Bey arkadaşımızın, buyurdıkları gibi, hükmi şahsiyeti haiz olduğu zaman, hakiki şahıslar gibi addedilmesi tabiidir. Medeni Kanun hükümleri hükmi şahsiyete de hakiki şahıslar gibi haklar ve vecibeler tahmil eder. O halde bu fıkrayı şimdi arzedeceğim esaslar dâhilinde tertip etmek imkânı olursa o zaman «Malları vardır, yoktur; hükmünü haizdir, değildir» gibi sözlere lüzum yoktur. Şimdi bunu okuyacağım.

Şimdi arkadaşlar, ikinci fıkra olarak şunu

arzettim. Komisyon bu maddeyi terkip ederken eski Köy Kanunundaki demokratik rejimi geriletmiştir. Komisyon diyor ki; hükmi şahsiyeti haiz bir varlıktır. Ama bu varlık nasıl bir varlıktır? Yani hakları, muhtariyeti haiz bir varlık mıdır yoksa müphem ifade edilen bir varlık mıdır? Köy Kanununun eski yedinci maddesi ne diyor: (Köy, bir yerden bir yere götürülebilir veya götürülemeyen mallara sahip olan ve işbu kanunla kendisine verilen işleri yapan, başlıbaşına bir varlıktır.) Bunu yazan öldü ise Allah rahmet eylesin, muhtariyet kelimesi (Başlıbaşına) kelimesiyle ifade edilmiştir.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Bahkesir Mebusu Vehbi Bey yazmıştır.

İHAMDİ ORHON (Devamla) — Bilmiyorum, Bahkesir Mebusu Vehbi Bey yazmış: Allah razı olsun. Başlıbaşına bir varlıktır, yani muhtar bir varlıktır. Bununla sarahaten Anayasanın ruhunu ifade etmiştir. Yeni yapılan metinde bu yoktur. Yeni metinde taşınan ve taşınamayan malları bulunan bir varlıktır deniyor. Mevcudu geriletme hakkımız değildir. Bu itibarla onu ileri götürmek hususunda gayret sarfetmek ve bunu yapmak vaziyetindeyiz.

Birinci fıkra : Kanaatime göre şöyle olabilir: Köy, belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan hükmi şahsiyeti haiz muhtar bir varlıktır. Veyahut Vehbi Beyin dedikleri gibi başlıbaşına bir varlıktır. Meclisi Âli hangi kelimeye iltifat ederse o kelime buraya konabilir. Başlıbaşına kelimesi de güzel bir türkçedir ve muhtariyet kelimesini daha güzel ve hattâ iltibasa mahal vermiyecek bir şekilde ifade etmiştir. Binaenaleyh bu maddeden taşıyan, taşınmayan ve sair kelimeleri çıkararak. (Hükmi şahsiyeti haiz başlıbaşına bir varlıktır) dersek, hem Anayasanın ruhunu ifade etmiş, hem de köye hakiki vechesini vermiş oluruz. Benim birinci fıkra hakkındaki düşüncem budur.

İki; arkadaşlar, hükmi şahsiyet tâbiri konulduktan sonra ikinci fıkraya lüzum yoktur. Hükmi şahsiyet, her türlü âmme karakterini haiz umumi emvale de sahip olabilir, özel karakteri haiz emvale de sahip olabilir. Merası vardır, hayvan sulhyacak yerleri, baltalıkları ve sairesi vardır. Bunlar köyün malıdır, satıla-

maz. Birinci fıkraya vuzuh verdikten sonra ikinci fıkraya lüzum yoktur, haşiv olur.

Umumi konuşmalarım da arzettiğim gibi, ikinci fıkrada bir nüfus meselesi vardır. Eğer bu kısma da iltifat ederseniz bence iş daha salim yola girer.

Arkadaşlar, yine umumi konuşmamda da arzettiğim. Dâva köyü komüne belediyeye götürülebilmektir. Yani bizim memleketteki tatbikatı olan belediyelere götürülebilmektir. Eski kanunda iki binin altındaki köy, iki binin üstündekiler belediyedir. Biz halk müesseselerini daha müttekâmil müesseselere götürmemiz icabederken rejim bakımından burada geriye gidiliyor.

Arkadaşlar, vatan sathında 300 nüfusu sinesinde tophyan varlıklar azdır. İstatistik Umum Müdürlüğünü açtım, sordum: Bana malûmat verebilir misiniz, 3000 nüfusu sinesinde tophyan kaç köyümüz vardır. Tatminkâr cevap alamadım ama ortalama 400 - 500 köyümüz vardır. Demek ki, iki bin nüfuslu köyümüzü belediye rejimi altında daha demokratik esasa götürmek mümkün iken geriye çekiyoruz. Bunu yapmamalıyız. Hattâ ben iki bini bile çok görürüm. 1500 nüfusa kadar olan köyler Köy Kanununun bünyesinde ihtiyaçlarını aramalı, bulmalıdır. Onun üstünde olanlar belediye kanunlarının içine girerek müttekâmil demokratik komün idaresine kavuşmalıdır. Onun için bu ikinci fıkra hakkında da şunu arz edeyim; 3 bin nüfusa iltifat etmiyen arkadaşlar 2 bin diyorlar, ben 1500 olsun derim ama ortalama rakam olarak iki bin diyelim. Çünkü 3 bin veya daha yukarısını köyün içinde tutmak demek o köylü vatandaşın köy içinde çalışmasından, imcesinden istifade etmek demektir. Bundan vazgeçelim arkadaşlar.

Yüksek Meclise arzım bundan ibarettir.

REİS — Cevdet Soydan.

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; tasarıya, kıymetli arkadaşlarımızdan bazıları, köyün tarifinden sonra köy malları üzerinde takılmaktadırlar ve bu birinci maddenin üzerinde köy malları bakımından fazla sözler bulunduğunu ifade eden, beyanda bulunmuş arkadaşlar vardır.

Muhterem arkadaşlar; filhakika, köye şahsiyeti mâneviye yani hükmi şahsiyet vermek Anayasanın 90. ncı maddesine sarahat vermekten fazla bir şey değildir. Bununla beraber kanunun

tarifi yapılırken bu kelimeye takılmak bence haşiv da sayılmaması icabeder. Şu sebeplerle köye şahsiyeti hükmiye tanınmıştır denebilir. Burada Anayasanın 90 nci maddesi hükmü tefsiren izah edilmiş oluyor.

Köy mallarının kanunun metnine yazılmaması hususuna taallük eden beyanata gelince : Arkadaşlar, bendeniz bu noktada kendileriyle hemfikir değilim. Bu noktayı açıklamak için huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Arkadaşlar, Cumhuriyet devrine kadar, takdir edersiniz ki, bu memlekette Devletten başka kimseye ait arazi yoktu. Mera dahi emlakı miriye namı altında Hükümete aitti. Bu adetin, bu kanuni, hukuki ananelerin hükmü altında 442 sayılı Kanun neşredilmiştir. 442 sayılı Kanunun birinci maddesinde de bu hüküm teyit edilmiş olmasına rağmen köylümüz daha, köy şahsiyeti hükmiyesine ait emlak olduğunun farkında değil. Bu bakımdan muhterem arkadaşlar, bu hükmü koymaya lüzum vardır. Gerçi evvelce konuşan kıymetli ve güzide arkadaşlarımız, bunun kanun metnine konması icabetmediğini beyan ediyor ve çünkü kanunda şahsiyeti hükmiye kaydı vardır, nasıl olsa salâhiyet ve vecibe düşer, diyorlar. Ama nihayet bizim burada nazarı dikkate almamız lâzımgelen husus, köylerimizin inkişafında tarihî geleneklerin nazarı itibara alınması meselesidir.

Şimdi, köyün harmanı, çeşmesi, merası ve sairinin kendisine ait olduğunu veyahut da bunun tapuya kaydedildikten sonra nihayet şahsiyet teşkil ettiğini bilmezse, yarın köy çeşmeleri veya harmanlarının tâmiri işi muhtar tarafından ihmal edilebilir. Bundan köy orta malları zarar görür. Onun için, evveleminde tarif ettiğimiz, yeni bir şekil verdiğimiz bu kanunda köylüye haiz olduğu mallarını yani mamelekini göstermek ve onu tâyin etmek lüzumu karşısında olduğumuzu bir an için unutmamak lâzımgeldiğini arz ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, bir de köylerin nüfusu meselesi hakkında beyanatta bulunan arkadaşlarımız vardır ki, bu noktada kendilerini gayet isabetli görüyorum. Bugün Anayasaya göre kaza merkezleri de şahsiyeti hükmiyeyi haiz teşekküller olduğu halde Hafta Tatili Kanununun tatbik edilmemesi yüzünden köylerden daha geri durumda bulunuyorlar. Hafta Tatili Kanununun biliyorsunuz ki, iki bin nüfusu tecavüz eden yer-

lerde tatbik edilir. Şu halde eğer biz köyleri üç bin nüfustan aşağı yerler addedersek birçok kaza merkezlerinin köy statüsüne tâbi olması iktiza edecektir. Bu bizi geriye götürür. Bu bakımdan eski Köy Kanununda olduğu gibi iki bin nüfusa kadar olan yerlerin köy addedilmesini bilhassa bendeniz de istirham ediyorum.

REİS — Komisyon.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU ADINA BAHA KOLDAŞ (Çorum) — Aziz arkadaşlar, gerek Yusuf Karşlıoğlu ve gerek Feridun Fikri Beyefendi, kanunun, köyü hükmi şahsiyet olarak kabul ettiğini, köye böyle bir vasıf verildikten sonra diğer vasıfların maddede gösterilmesine her hangi bir lüzum olmadığını, bunun haşiv bulunduğunu ileri sürdüler. Ayrıca Yusuf Karşlıoğlu arkadaşımız bazı kelimeler üzerinde de durdular.

Arkadaşlar, umumi görüşmede de arzetmiş olduğum vechile Köy Kanunu metninde diğer kanunlardan ayrı bir hususiyet mevcuttur. Encümenin köye bu mühim kanunla giderken bilhassa Köy Kanunu, maddeleri içinde hukuki ifadeleri ağır metinler arasında kalınmamasına; kanunun aynı zamanda öğreticilik vasfını haiz olmasına itina etmiştir. Ayrıca bu kanun çerçevesi dâhilinde mümkün mertebe köyün bilmesi, öğrenmesi ve varlığını kuvvetli hamlelerle ifadelendirebilmesi için icabeden hükümleri ihtiva etmesine bilhassa dikkat olunmuştur. Bu noktai nazarla maddelerde bunları izah etmeye çalıştık. Esasen mevcut yaşayan Köy Kanununda, buyurdıkları gibi yalnız birinci ve ikinci maddede değil, bir, iki ve yedinci maddelerde bunlar ayrı ayrı, izah edilmiştir. Biz bunları bir maddede halinde birleştirmiş olmakla toplu bir halde köyün tarif ve izahını köylülerimizin önüne sermiş bulunuyoruz. Şunu da arz edeyim ki, Anayasa köye hükmi şahsiyet vermekle onun muhtariyetinin olmadığını ifade etmiş değildir. Hükmi şahsiyet bizatihi bunun ifadesidir.

Hamdi Orhon arkadaşımız tarifi yaparken varlık kelimesi üstüne başbaşa kelimesinin kullanılmadığını söylediler. Arkadaşımızın noktai nazarına iştirak edemeyiz. Eski kanunda esasen köy tarifi zayıf kalmıştır. Bütün medeni memleketlerde köy komün halinde ele alınırken komünün tarifine bilhassa gidilmiştir. Komünü tarif etmek için de komünün kendi varlığında topladığı vasıfları bir araya getirmek lâzımdır.

Bu da terkip edilmiş bir hükümdür. Bu noktai nazarla bu hükümde bir noksanlık olduğuna kani değiliz.

Yusuf Karshoğlu'nun buyurdıkları «vecibeler» kelimesini koymadık; bile bile koymadık. Çünkü ayrı bir madde ile köyün vecibelerini mütalâa ettik. Heyeti Umumiye «vecibeler» kelimesinin de ilâvesini tensesip buyurursa, encümen olarak o kelimenin ilâve edilmemesinde müsr değiliz.

Demir Sayın Cevdet Soydan'ın ifade ettiği gibi köy idarelerine «siz hükmi şahsiyeti haizsiniz» demiş olmakla ona; sahip olabileceği orta mallarını ve bu vasfın hak ve vecibelerini ifade ve izahta tam bir mâna vermiyeceğimize kani olduğumuz içindir ki, eski kanunda olduğu gibi maddede «yayla, sulak, sıvat . . . gibi» varıfları tadadi mahiyette ifadelendirmeye ve canlandırmaya çalışmış bulunuyoruz.

1337 de yüksek Meclise sunulan İdarei Kur'a Kanununda da aynı tâbirler ve aynı ifadeler vardır. Yaşıyan Köy Kanununda da bu, ifade edilmiştir. Köy Kanununun yedinci maddesini, Arkadaşımız okumamış olacaklar, 7 nei maddeyi bir daha okumakla bunu huzurununda canlandırmış olacağım: Maddede: «Köy bir yerden bir yere götürülebilir veya götürülemeyen mallara sahip olan ve işbu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlıbaşına bir varlıktır. Buna (Şahsî mânevi) denir.» denmektedir.

Birinci madde ise köy, kasaba ve şehir tasnifini yapıyor. Buna göre, kanun nüfusu iki binden aşağı olanları köy, üst tarafını şehir ve kasaba sayıyor. 2 nei maddede de cami, mektep, otlak, yaylak . . . gibi orta malları bulunan toplu veya dağınık evlerde oturan insanların bağ ve bahçeleriyle birlikte bir köy teşkil ettiğini belirtiyor. İşte biz köyün tarifini daha şâmil ifadesi ile birinci fıkrada yaptıktan sonra, bunun izahını 2 nei fıkra da yapmış ve orada 3 bin nüfusu ele almış bulunduk.

Küçük köylerdeki, küçük belediyeler teşkilâta boğulmaktadır; ve bu teşkilât masraflarıyla köylere hemen hemen hiçbir iş yapmaya imkân bulamamaktadır. Halbuki Köy Kanununda köy teşkilâtında bu şekilde genişlik yoktur. Bu itibarla köyün lüzumsuz teşkilâta boğulmamasını,

ellerine geçebilecek gelirlerle köyün umumi hizmetlerinin görülebilmesini temin için nüfusunun 3 000 olması ciheti Hükümetçe düşünülmüştür. Yeni Belediye Kanunu lâyihası da Köy Kanunu gibi o şekilde Hükümet tarafından teklif edilmiştir. Encümeniniz de bunu yerinde görerek teklifi kabul etmiş ve olduğu gibi getirmiştir. Şunu da arz edeyim; demin Cezmi Türk arkadaşımız bilvesiyle imeceye temas ettiler.

Hamdi Orhon arkadaşımız da ayrıca imece işine temas ettiler, Köy tarihiyle beraber yani doğuşundan beri yayayışında içtimai tesanüdün ifadesi olan imeceye dayanmıştır. Bugün köyde gördüğümüz eserler imece yardımı ve köylünün tesisi ettiği avarız ve vakıflarla vücuda gelmiştir. Bugün bile köyün düğününde, köyün cenazesinde, köyün âfetinde, köyün orman yangınında ve benzeri umumi hayatında bu içtimai tesanüdün ifadesi hâkimdir. Bu işler, kanunun hâkim olmasına lüzum kalmadan görülmektedir. Biz köydeki bu içtimai tesanüdü kaldırmayız. Bu takdirde köyün asırlardan beri tarihle beraber doğan vazife karakterini koröletmiş oluruz.

Feridun Fikri Beyefendi arkadaşımız, kaza merkezleriyle vilâyet merkezlerinin ne olacaklarını buyurdular. Arkadaşlar, nüfusu ne olursa olsun, kaza ve vilâyet merkezleri daima belediyedir. Buna dair Belediye Kanununda hüküm vardır. Bu hükümler sarıhtir. Bir yer kaza olduğu günden itibaren, isterse 100 nüfuslu olsun, bu hüküm sarsılmıyacak, orada belediye teşekkül edecektir.

Hamdi Orhon arkadaşımız, İstatistik Umum Müdürlüğüne müracaat etmek suretiyle iki binle üç bin nüfuslu köylerin miktarını almaya çalıştıklarını söylediler. İstatistik Umum Müdürlüğünün bunu umumi olarak bileceğini zannederim. Fakat onlar köy çalışmalarını iki bin nüfuslu köylere kadar teşmil ettiklerinden bu malûmata katî bir rakamla sahip olduklarını da tahmin etmem. Fakat şunu arz edeyim ki, Dahiliye Vekâletinde esaslı rakamlar vardır. Buna nazaran iki binle üç bin arasında yalnız 149 köy vardır. İşleri Komisyonunuz 149 köyü geriye götürmek, yahut bu köyleri her hangi bir suretle belediyeden mahrum etmek için bir şey düşünmemiştir. Zaten köy de bir belediyedir. İkisinin vasfı ayrı değildir. Sırf

onları teşkilât masrafına boğmamak için bu şekil kabul edilmiştir.

Şunu da bilvesiyle tekrar arz edeyim ki, belediye de, köy de bir komündür. Birçok memleketlerde bunların her ikisi bir kanunla idare edilir. Yalnız bâzı memleketlerde, bizde olduğu gibi, köy ve belediye kanunları ayrı ayrıdır.

Köy muhtarının hukuki vasfı ne ise, belediye reisinin hukuki vasfı da aynıdır. Aralarında hiçbir fark yoktur. Köylerde fazla olarak bir de Devlet vazifeleri vardır. Köyü belediye madunu telâkki etmek ve yahut birbirinden ayrı vasıfta birer idare telâkki etmek yerinde bir görüş değildir. İkisi de komündür. İkisi de aynı hükümlere tâbidir. Meselâ demokrasinin en yüksek olduğu İngiltere'de bâzı köyler hâlâ kilise tarafından idare edilmektedir. Bimaenaleyh bu vaziyette köy ve belediye-yi ayırmak yerinde bir hareket olmaz.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Bir sual.

REİS — Buyurun.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Nüfusu 3.000 den fazla fakat belediye teşkilâtı olmayan köylerde yine Köy Kanunu tatbik edileceğine göre...

KOMİSYON ADINA BAHA KOLDAŞ (Çorum) — 3 binden fazla değil...

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — 3 binden fazla.. Fakat belediye teşkilâtı yok.. Öyle köylerde yine Köy Kanunu tatbik edilecek değil mi?

BAHA KOLDAŞ (Çorum) — Belediye Kanununun tatbik edileceğini kabul ettik...

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — İkinci maddede....

BAHA KOLDAŞ (Çorum) — İkinci maddede köy kuruluncaya kadar diyor. Yani madde bu kanunun tatbikına kadar geçecek müddet zarfında münhal bir duruma mahal vermemek ve bir intikal devresi için tedvin edilmiştir.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Ne zaman olur, onu Allah bilir. Burda ölçü belediye olmalıdır.

REİS — Buyurun Cezmi Türk.

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Efendim, Anayasanın köy hükmi şahsiyeti hakkındaki hükmü umumi ve şâmilidir. Bunu tashih etmeden bu kanuna aynen koyarsak umumi ve şâmil hü-

küm çıkar. Aksi takdirde sırf köylerimizin tedrisi maksadiyle konduğu anlaşılan bu tasrih, tadadi tasrih şeklinde olunca? o vakit tadadı tanı yapmak lâzımdır. Umumi ve şâmil hüküm hususi kanun vaziyetine girer. Anayasadaki umumi hüküm, Köy Kanununda hususi hükümle tashih ve tadil edilmiş olur. Tadad edilmeyince de köy şahsiyetine ait gayrimenkuller mahdut kalır.

Metinde : «Okul, cami, mera, otlak, yayla, baltahk.. (Şevket Mocan'ın kulakları çınlasın.) harman yeri, savat ve sulak gibi umuma ait..» yerler deniyor.

Bunda neler dâhildir?

Bugün köyün bir toprak meselesi vardır. Araziyi miriden veyahut gayrimüslim eski vatandaşlardan kalma meralar vardır. Bugün bunlar köy şahsiyeti mâneviyesi namına mera olarak, tarla olarak kullanılmaktadır. Devlet köy okullarına tedris malzemesi vermediği için, camilerin çerçeve ve camların tamir parasını vermediği için ve hattâ köy okullarının sigorta ettirilmesi için birçok köyler okulları da sigorta ettirmekte ve bunların sigorta ettirilmesi için beş yüzden birkaç bin liraya kadar paraya da ihtiyaç olmakta olduğu için bu mera ve tarlalar sürülmekte, müşterek tarla şeklinde kullanılmakta ve ortaya konulmaktadır ve bu suretle köyün bir toprak mülkiyeti vardır, köye aittir, köy hükmi şahsiyetinin tasarrufundadır.

Sonra, kaplıcası olan köylerimiz vardır, madeni olan köylerimiz vardır. Orman, dalyan yeri olan köylerimiz vardır. Yarın fabrikası, kulübü olacak köyler olacaktır.

Sayın komisyona hatırlatmak isterim ki, bir memleketin kalkınması kanunlarla olmaz. İktisadi ve kültürel değişme ile olur. Kültür değişimleri dünyada malûm. Teeddüp ederim tafsil etmeye. 30 senedir yukardan gelen emirlerle ve kanunlarda değişme olmamıştır. Dünyanın gittiği yolda gitmek lâzımdır. Kültür değişmesi teknikle olur. Köye sermaye yatırımı yaparsınız, ileri teknik sokarsınız. Traktör, Diskaro, Mibzerin yanında dikiş makinesi alır, seyyar değirmen verir. Santrfüj sokar, otomatik tezgâh koyarsınız. Böyle tekniği sokarsınız, kültür değişmesi, kültür istihalesi olur. O vakit köyün kalkınması, sosyal kalkınması ve istihalesi mümkün olur. Yoksa sadece böyle Köy Kanunu götürmekle olmaz. Şimdi memlekette bu kültür gelişmesi-

ni, en aşağı çeyrek asırdan beri istediğimize göre bu hale gelince köyün müşterek olan malları belki böyle yalnız meradan, sulaktan, yaylaktan ibaret kalmıyacak ve belki köy yaylaktan vazgeçer olacaktır. Çünkü o vakit köy ve köylü her şekilde huzura rahata ve refaha kavuşmuş bulunacaktır.

Yalnız burada tutanağa geçmek üzere tasrih etmelerini istediğim bir nokta vardır. Burada köy malları içinde maden, kaplıca, dalyan yeri... Dâhil midir? Çünkü öyle bir vaziyet vardır ki, bir yandan en ileri tarafları alıyoruz, bir taraftan da Devri Hamidi'den kalma nizamnamelerle hareket ediyoruz.

Bugün öyle köyle vardır ki, evinin taşı kerpiç değil kromdur. Kendisi krom madenin üstünde oturmaktadır. Fakat bugünkü mevzuatla bu köy üstünde oturduğu bu madenden istifade edememektedir, hariçten gelen şirketler bundan intifa temin etmekte, köylülerimiz burada ırgat olarak dahi çalıştırılmamaktadır ve sadece seyretmektedir. Asırlardan beri üzerinde yattığı krom madenini başkaları işletmekte ve köylü seyirci kalmaktadır ve köy hükmi şahsiyetine en küçük bir menfaat temin edememektedir. Biz Türk köyünde plâtonik olarak şu bu olsun derken madde, ekonomik sosyal bakımdan el ele vererek iş yapmak lâzımdır. Bu keyfiyeti unutmıyalım. Maden ve kaplıca kelimesinde ısrar ediyor ve koymak veya gibiyi dâhildir diye tasrihini istiyorum. Tutanağa geçmelidir. Köy buyurdıkları gibi muhtar olursa; kendi arazisi dâhilindeki madenlerden ve ilkten resim tarhedebilmelidir. Aksi takdirde bu nazari hükümlerin köyün ekonomik ve sosyal kalkınmasında rolü pek az olacaktır.

Komisyon sözcüsü imece için tarihten geliyor dedi ve içtimai tesanüt misali olarak gösterdiler, fakat zâhiren küçük görünen bir nüans, aslında büyük neticeli bir nüans olarak kendilerine arz etmek isterim.

Burada anane ile içtimai tesanüt icabı başka, kanuni mükellefiyet ve mecburiyet yine başkadır. Tarihten bir ananeyi burada kanuni bir mecburiyet altına koyduğunuz anda o anane mahkûm olur ve ananeyi öldürürsünüz.

Arkadaşlar, ananeleri kanunlar yaşatmaz. Kondileri burada İngiliz ananesinden misal getirdiler. Anane arzettiğim gibi hiçbir zaman kanunlaşmaz, ve onları kanunlar yaşatmaz. Sonra

ihtiyari müsaraket mecburi bir mükellefiyet olur. Bunun da misali yine İngiltere'dir. Onun için tarihin sesini Türk köylüsüne anlatmak yani imeceyi kanuni bir mükellefiyet değil ananevi bir şekilde idame ettirmek lâzımdır. İmeceyi içtimai bir tesanüt eseri saydıkları, tarihî imeceyi buraya bir kanuni mecburiyet olarak koydukları gün bu ananeyi kendileri öldürmüş olurlar. Onun için ananelerle, ihtiyari mükellefiyetlerle, mecburi mükellefiyet ve cezai müeyyidelerle yapılan işler arasında büyük farklar olduğunu eski bir idare âmirimiz olan muhterem Baha Beye hatırlatmak isterim.

Arkadaşlar, dördüncü olarak buyurdular ki, köy idaresinin bir aşağılığı yoktur, belediye idaresi gibidir.

Öyle anlaşılıyor ki, bu yakında köylülerimizle konuşmamışlar. Köylülerimiz o kadar şikâyetçidirler ki belediyelerden ayrı olduklarına.

Birincisi asker ailelerine yardım faslı, ikincisi okullara yardım ve bakım faslı. Üçüncüsü emlak kredileri. Köy çocuğu okula giderken odununu götürürse ısınır, belediye olan yerde öyle değildir, şehirlî böyle değildir. Köyün tedris malzemesini gidip görseler. Oturdukları sıraları, haritaları görseler. Bir de en kötü belediyelerimizdeki şehir okullarının halini görseler de mukayese etseler. Köylerin mükellefiyetleriyle belediyelerin mükellefiyetlerini anlasalar.

Bu sabah bir köy kâtibinden bir mektup aldım. Balıkesir'den. Salâhattin Başkan'ın bölgesinden.

REİS — Cezmi Bey madde üzerinde konuşmanızı ihtar ederim.

CEZMİ TÜRK (Devamla) — Sözcünün söylediği madde üzerinde konuşuyorum. Üç bin nüfustan yukarı belediyelerden bahsetti.

REİS — Balıkesir'le alakası yoktur.

CEZMİ TÜRK (Devamla) — Kelimeyi me haz zikri için söyledim. Arzu ederseniz «Balıkesir» i zabıttan çıkarınlar.

Bu kâtip on sekiz senedir köy idaresinde çalışıyor. Trabzon'dan şimdiki vilâyetine kadar bütün bölgelerde köy kâtipliği yapmıştır. Mektubu aldığım zaman bir köy başvekilinin mektubu dedim. Köyü idare eden odur. Muhtar Cumhurbaşkanımız olacak. Defterini tutacak köy kâtibidir. Bilfiil icra makamıdır. Dedikleri de bunu gösteriyor. 18 senelik tatbikat ve tecrübesiyle

köy idaresinde çalışan bir memurla, belediye idaresinde çalışan bir memurun büyük farkı vardır. Kendilerine şunu da hatırlatırım ki; köy kâtiplerinin hali, istikbali için ne düşünmüşlerdir? Bir belediye muhasebe müdürünün veya bir belediye yazı işleri müdürünün hali, istikbali, tekaütlüğü teminat altına alınmıştır. Halbuki şu kaldırmakta oldukları salmanın köy kâtibinin maaşını da tediye edemediğini ve sırasına göre karda, kışta köy kâtiplerinin orman köylerinde dolaşmak zaruretinde kaldıklarını, kaymakamların köylere olan tebligatını, köy idarecisi olarak tetkik ve tatbik ettiklerini de unutmamak lâzımdır. Bu bakımdan köy idaresinde çalışan insanların, belediye idarelerinde çalışan insanlarla kabili mukayese olamayacağı aşikârdır. Belediyeler idaresi köy idarelerinden üstündür. Şu kanunla da köy idareleri nimetleri bakımından aşağıda kalmakta, fakat külfetleri bakımından da köy idaresini daha ağır şartlar altında bırakmaktadır. Buna eminiz. Onun için bu nokta üzerinde nazarı dikkatinizi çekmekle iktifa ediyoruz.

Belediyelerin idaresi de bugün maalesef köy idaresine üstündür. Şu kanunla da belediyelerin idaresi köy idaresine üstün bulunmakta, nimetleri bakımından üstün bulunmakta, külfetleri bakımından köy idaresini daha ağır şartlar ve külfetler içinde bırakmaktadır. Bundan emin bulunuyoruz. Bilhassa bu nokta üzerine dikkatinizi çekiyoruz.

REİS — Ahmet Başbüyük, buyurun.

AHMET BAŞBÜYÜK (Çorum) — Muhterem arkadaşlar, ben bu madde üzerinde yalnız bir noktayı hatırlatacağım. Bugün âme hizmetini köylünün ayağına kadar götürmek karar ve azminde bulunuyoruz. Bu cümleden olmak üzere nahiye merkezlerine doktor, tapu memuru, hâkim göndermekteyiz. Bunların vazifelerini selâmetle ve hakkıyla görebilmeleri, nahiye merkezlerinde âme hizmetlerini aksaksız bir şekilde yapan belediye teşkilâtını da mutlak surette kurmak mecburiyetindeyiz. Ben nahiye merkezlerinde belediye teşkilâtının kurulması ve Köy Kanununun hükümlerinin nahiye merkezlerinde yürümesini, temenni etmekteyim. Bir tahrir veriyorum, bu tahrir kabul edildiği takdirde bütün nahiye merkezlerine belediye teşkilâtı kurulacak ve Köy Kanunu hükümleri yürüyecek ve binnetice iktidarımızın köylü-

nün ayağına kadar götürmek azminde olduğu âme hizmetleri sağlanmış olacaktır. Acaba bu mevzuu komisyonda bulunan Belediye Kanununu mu ilgilendirir, yoksa Köy Kanununu mu ilgilendirir? Bir bakımdan Belediye Kanunu görüşülürken ele alınacak gibi bir mevzu ise de bu hükmün şimdilik Köy Kanununa konulmasında hiçbir mahzur yoktur. Böylece hem Köy Kanununun umumi prensiplerine sadakat gösterilmiş olacak, hem de Belediye Kanunu görüşülürken bu hükmün konmasını şimdiden sağlamış olacağız. Binaenaleyh tahririmin kabulünü rica ederim.

REİS — Yeredoğ Kişioğlu.

YEREDOĞ KIŞIOĞLU (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar; tasarının birinci maddesinde: «Köy, belli sınırı içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan, taşınabilen ve taşınamıyan mallarla haklara sahip olan hükmi şahsiyeti haiz bir varlıktır» denilmektedir.

Arkadaşlar; bir hükmi şahsiyet tarif edilmek istenir ve bu tariften az çok bir öğretim gayesi güdüürse, bu takdirde, haklar; gerek taşınabilen mallar ve gerekse taşınamıyan mallar, sayılmak suretiyle ve bunun haricinde diğer hukuki hakların vücudu ifade edilerek umumi surette hükmi şahsiyetin neleri olabileceği ifade edilirken, orada, hükmi şahsiyetin bir de vazifeleri olduğunun unutulmuş olması, büyük bir eksiklik teşkil eder kanaatindeyim. Esas itibarıyla hükmi şahsiyetin hakiki şahıslar gibi, haklara ve borçlara sahip bulunacağı aşikârdır. Buna demin bir arkadaşımız, haklara ve vecibelere sahiptir şeklinde ifade ettiler. Fakat kanunun iyi anlaşılması gayesiyle ifadelere rahat verilmek istenirken, kanaatimce, burada vecibeler, yahut borçlar şeklinde bir ifade değil, ancak benim vermek istediğim tahrirde ifade olunduğu şekilde bir ibarenin, bir cümlelenin birinci fıkraya ilâvesi lâzımgelmektedir.

Tahririmde şu şekilde ifade ettim; tasarının birinci maddesine, hükmi şahsiyeti haiz tâbirinden evvel, şu ibarenin veya cümlelenin ilâvesini teklif ediyorum. (Bu kanun, diğer kanunlarla verilen vazifeleri yapan). O zaman birinci fıkraya şu şekli alacaktır: Köy, belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan, taşınabilen veya taşınamıyan mallarla haklara sahip olan ve bu kanun ve di-

ger kanunlarla verilen vazifeleri yapan hükmi şahsiyeti haiz bir varlıktır. Bu suretle ve esas itibariyle vecibeler; kanunlarla köy şahsiyetine verilen vazifeleri yapmaktan ibaret olacaktır, başkaca vecibeler mevzuubahis değildir. Kanunun kastettiği ne ahlâki ne de muâşeret vecibeleridir. Şüphesiz ki, kanunda kastedilen, kanuni vecibelerdir. Bu da kanunla köyün kendisine verilen vazifelerden ibarettir.

Takririn bu şekilde kabulünü rica ediyorum.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim, evvelâ Başbüyük arkadaşımın bana takaddümen beyan etmiş olduğu nokta üzerinde durmak lâzımgeliyor.

Sayın sözcü arkadaşım filvâki, prensip itibariyle maksadı ifade etti ve kabul buyurdu. Yalnız bunun mesnedi kanuniyeye mâlik olması lâzımdır. Malûmu âliniz mer'î 442 numaralı Kanun şöyle diyor. «Nüfusu iki binden aşağı olsa dahi belediye teşkilâtı mevcut olan nahiyeye, kaza ve vilâyet merkezleri kasaba itibar olunur ve Belediye Kanununa tâbidir.» Şimdi bendeniz kendilerine sordum, İller Kanununda vardır, dediler. Yani bu iş, 442 sayılı Kanun meriyetten kalkar bu arada yeni Belediye Kanunu da çıkmazsa, iki bin nüfustan aşağı yerlerdeki belediyelerin mesnedi kanunisi kalmaz. Bendeniz diyorum ki, bu kanunda bu husus beyan olunsun. Demin beyan ettiler ama bu beni tatmin etmedi. Bir mesnedi kanunisini bulamadım.

KOMİSYON ADINA BAHA KOLDAŞ (Çorum) — Halen mer'î olan Belediyeler Kanununun ikinci maddesini de bunun mesnedi mevcuttur.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Devamla) — Belediye bu kanun meriyete girinceye kadar muallâkta kalsın. Onun sarahati kanuniye ile kürsüden sarahaten ifade edilmesini istiham ederim.

Sonra metne geliyorum. Birinci fıkra hakkında söylediklerimizi söyledik, tekrarına lüzum yok. Yalnız ikinci fıkrada (oturan) kelimesi var... «Okul, câmi, mera, otlak, yayla, balta-lık, harman yeri sıvat ve sulak gibi umuma ait orta malları bulunan, toplu veya dağınık evlerde oturan...» Kim oturuyor? Onun ifade edilmesi lâzımgelir.

Eski kanunun 7 nci maddesinde bakınız ne

diyor, köy, bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülmiyen mallara sahip olan ve işbu kanunla kendisine verilen işleri yapan başlıbaşına bir varlıktır. Buna (şahsı mânevi denir) Yani oturan, kim oturuyor? Beyan edilmesi lâzım, muallâkta kalıyor. İzah edilmesini rica ederim.

REİS — Komisyon.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU ADINA BAHA KOLDAŞ (Çorum) — Belediye Kanununun ikinci maddesi gayet sarihdir. Nüfusu ne miktar olursa olsun kaza ve vilâyet merkezlerinde ve iki binden fazla olan yerlerde belediye teşkilâtı mecburidir.

Biz, üç bin nüfusu kabul etmekle, bu miktar nüfus içinde mevcut belediyelere köy idaresini kabul için bir mecburiyet tahmil etmedik. Kanunun muvakkat maddesini tatbik edip etmemeleri kendi arzularına bağlıdır, biz oraya hiç temas etmedik.

Ahmet Başbüyük arkadaşımızın, nahiyelerde belediyeler kurulması hakkındaki noktai nazarına gelince; bu, Köy Kanunu mevzuu değildir, Belediye Kanunu mevzuudur. Belediye kanunu lâyihası ise, encümünde müzakere edilmektedir, arzu ederlerse bu ciheti orada konuşmak mümkündür. Binaenaleyh arkadaşımızın tekliflerinin buraya girmesinin yerinde olmadığı kanaatindeyiz.

Yeredoğ Kişioğlu arkadaşımızın buyurdukları doğrudur. Ancak 25 nci madde tetkik edilirse görülecektir ki, biz, köyün vazife, hak ve salâhiyetlerini ayrıca tetkik ettik. Orada bu kanun ve diğer kanunlarla verilmiş vazifeler hakkında hükümler vardır. O maddede kendilerinin buyurduklarını sarahatle mütalâa etmiş bulunuyoruz. Esasta kendileriyle bir ayrılığımız yoktur.

Cezmi Türk arkadaşımız «gibi» tâbiri üzerinde duruyorlar. Âme hizmetine tahsis edilmiş olan orta malları umumiyetle «gibi» tâbiri dâhilindedir. Köylerin ayrıca hususi emvali vardır. Bu hususi emval gelir kasdiyle ele alınmıştır. Bunlar orta mala değil, doğrudan doğruya köyün gelir kaynaklarıdır. Bu itibardır ki, onlar buraya umumiyetle girmez. Meselâ, değirmen doğrudan doğruya gelir kasdiyle yapılmışsa bunu âme hizmetine dâhil eşya malları içinde mütalâa edemeyiz. Fakat değirmeni köylü alır, doğrudan-doğruya mali-

yet üzerinde hiçbir zam yapmaz, tesisi tamamen köyün intifasına terkederse o vakit vaziyet değişmiş olabilir. Onun için bu tadadi vaziyeti namütenahi uzatmaya imkân yoktur. «Gibi» tâbirine bunun için zaruret vardır ve biz de onu yaptık.

BAHA KOLDAŞ (Devamla) — Oturan insanlar, kelimesi ilâve edilebilir.

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — O halde bunu ilâve edelim.

AVNİ BAŞMAN (İzmir) — Zannediyorum, şu şekilde olabilir :

İkinci fıkrâ; «Okul, cami, mera, otlak, yayla, baltalık, harman yeri, sıvât ve sulak gibi umumî köy orta malları bulunan ve toplu veya dağınak evlerde oturan, nüfusu üç bini aşmayan yurtlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.»

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Bu mütalâaya komisyon ne diyor?

REİS — Yazılı bir şey verin.

KOMİSYON ADINA BAHİ KOLDAŞ (Çorum) — Bu da üç bin dâhil olmak kaydıyla. O şekilde maddeyi tasrih edersek daha esaslı olur. Esasen bütün kanunlarda kabul edilmiş olan da budur. Bunu böyle bırakırsak yarı birçok ihtilâtlara meydan verebilir. Nüfustan sonra parantez içinde üç bin dâhil dersek daha isabetli olur.

REİS — Buyurun.

ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Muhterem arkadaşlar; birinci madde, köyün trifiedir. Köyün tarifine bâzı arkadaşlarımız mallarının girmesinin doğru olmayacağı hakkında mütalâada bulundular. Bu mütalâaları, hukuki esasa müstenittir. Ancak; bizde köy, tarihî geleneği itibariyle toplu halde yaşayan insanların Devlet tarafından ilk tanınan nüve varlığıdır. Bu itibarla buna biz bir hükmi şahsiyet izafe ederken tabii ve zaruri hâdiselerin mevcudiyeti fiiliyesini kabul etmiş, onu hukukileştirmiş oluyoruz. Bunu, tüzel kişiliği, hükmi şahsiyeti, diğer mütakâmil hükmi şahsiyetlerle mukayese ederdikten, anasını ona göre tesbit etmek zannedirim ki, realitelere uygun düşmeyecektir. Bu itibarla İçişleri Komisyonunun kabul ettiği tarif, hakikaten yerinde bir köy tarifidir. Ama, öyle bir köy tarifidir ki, ilham ve membanı Anayasadan almaktadır. Binaenaleyh, buraya kadar

vâkı sözlerimden sonra esas teklifime gelmiş oluyorum. Maddede bâzı noksanlar mevcuttur. tahmin ediyorum ki, ilham ve membanı Anayasadan almaya, tarifi içerisinde hükmi şahsiyetten, bunun hangi hükmi şahsiyet olduğundan bahsetmek mecburiyeti vardır.

Muhterem arkadaşlar, köy, bir âmme hükmi şahsiyettir. Nasıl ki, belediye, vilâyet, Devlet bir âmme hükmi şahsiyettir, çünkü ilhamını Anayasadan almaktadırlar.

Bu hükmi şahsiyetler ne ticari, ne hidematî âmmeye hadim hususi mahiyette mahdut maksatla Cemiyetler Kanununa göre teşekkül etmiş bir hükmi şahsiyet değildir. Bu nevi şahsiyet, bir âmme hükmi şahsiyettir. Binaenaleyh madde noksandır. Âmme şahsiyeti tâbirini madde içerisinde kullanmamalıdır.

İkinci arkadaşlar, âmme hükmi şahsiyetleri hakkında yeni iktidar, malûmu âliniz, üç kanun getirmiştir. Bunlardan birisi, Özel İdare Kanunu, birisi Belediye, diğeri de müzakeresini yapmakta olduğumuz Köy kanunlarıdır. Gerek Özel İdare Kanunu, gerekse Belediye Kanunu, birinci maddelerinde, kendi şahsiyetlerini tarif ederken kendilerini ele alanlara takdim ederlerken, muhtar, tâbirlerini kullanmışlardır. İnşallah her iki kanun yakın zamanda Huzuru Âlinize gelecektir. Orada göreceğiz ki, her iki kanun, muhtar birer âmme hükmi şahsiyeti olarak kendilerini takdim etmektedirler. Halbuki aynı mahiyeti hukukiyede olan ve ilhamını Anayasanın 90 nci maddesinden alan işbu Köy Kanunu, âmme hükmi şahsiyeti olmakla beraber muhtar bir âmme hükmi şahsiyeti olması lâzımgelir. Zira bu kanunların getirmek istedikleri yeni ruh, tarifte, o ilk maddedeki tarifin içindeki muhtar kelimesinin içinde tamamen kendini meydana vermiş olacaktır. Zira köyün mümessili olan, köyü birinci derecede temsil eden, biliyorsunuz, muhtardır. Muhtar, iki vasfı kendinde cemetmektedir. Birincisi köy hizmetlerinin müşterek mümessilidir, diğeri Hükümetin memuru, olması itibariyle köyde Devlet işlerini görmesi itibariyle Devlet mümessili olarak vazifeleri vardır.

Muhtar, köy hükmi şahsiyetini temsil eden muhtar, daha ziyade köyün, köy olarktan mahallî mahiyetteki ihtiyaçlarına cevap vermek bakımında, köyü temsil eden adamdır. Bu bakımdan eski kanunla yeni kanun hükümleri arasında prensip farkı vardır.

Arkadaşlar; eski kanun, köyü temsil eden muhtarı, bâzı ahvalde idari bir vesayet sisteminin ışığı altında idari makamata, işten el çektirme, alma gibi haklar tanımakta olan ve köy işlerinin tedvirinde zaman zaman idari müdahalesini kendi bünyesinde göstermekte olan, âdeta onun tam muhtariyetini baltalamış hükümler tanımakta idi. Halbuki yeni lâyhada maddeleri gelince görülecektir ki, köy, her nevi idari vesayetten sıyrılmış, hakiki muhtar şahsiyetini iktisabetmiş bir varlıktır. Bu bakımdan arkadaşlar, bu kanunun getirmekte olduğu bu çok esaslı ruhu, «muhtar» kelimesi içinde tebarüz ettirmek, zannediyorum ki, yerinde olacaktır.

Aynı zaamnda, Özel İdare Kanunu ile, Belediye Kanunu ile birinci maddelerindeki, hükmi şahsiyet, tarifine riayet etmek suretiyle, köyün hükmi şahsiyetini gösteren madde hazırlanmış ve bu suretle de mahallî idareleri tarifte bir vahdet sağlamıştır. Her bakımdan bu hükmi şahsiyetin âmme hükmi şahsiyeti olmasının açıklanmasında fayda vardır. Alabileceğimiz bu ilk ilhamla kanunun mütaakıp maddelerini tedvin edecek olursak muayyen neticeler istihsal edilecektir. Burada kabul edeceğimiz prensip, kanunun çıkarılmasında bir rehber, bir ışık olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, tarifte bir noksanlık daha görmekteyim. Deniliyor ki : «Köy, belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan. . .»

Muhterem arkadaşlar, muayyen bir sınır içinde yaşayan insanların belli bir devlete tâbi olmaları itibarıyla umumi ve müşterek ihtiyaçlarını münhasıran Köy Kanununun bünyesinde mütalâa etmek yerinde olmaz. Bu müşterek ve umumi ihtiyaçlar diğer kanunların bünyeleri içinde de mütalâa edilebilir. Köyün umumi menfaatleri aynı zamanda bağlı bulunduğu devletin genel menfaatleriyle ilgili vergi cibayeti, askere alma işleriyle ilgili olabilir. Arzetmek istediğim şudur : Umumi ve müşterek tâbiri nâkıs bir tâbirdir. Daha doğrusu âm ve şâmindir. Köyü tarif ettiğimize göre köye has umumi ve müşterek menfaatlerin alınması lâzımdır. Diğer umumi ve müşterek menfaatleri tefrik eden bir tâbirin kanunun birinci maddesine koymak daha yerinde olacaktır. Bendenizin kanaatine göre birinci maddenin şöyle olması lâzımgelmek-

tedir. (Köy belli sınır içinde yaşayan insanları mahallî mahiyetteki müşterek ihtiyaçlarını sağlayan. . .) devam eder. Bunların mahiyetlerinin behemehal maddenin içinde tasrih edilmesi lâzımdır. Tarif, efradını câmi, ağıyarını mâni olmalıdır. Hamdi Bey arkadaşımızın dediği gibi bu madde bu kanunun ruhunu, esas binasını teşkil edecektir. Bu itibarla bir virgülün, noktalı virgülün dahi büyük kıymeti ve ehemmiyeti olacaktır.

Sonra bir teklif ileri süren Ahmet Başbüyük arkadaşımız, Feridun Fikri Düşünsel arkadaşım bu teklifi destekler mahiyette kısa bir konuşma yaptı. Sözü, bu teklifin müzakeresinin yeri burası değildir, Belediye Kanunudur dedi. Belediye Kanununda böyle bir teklif bahis konusu olabilir. Fakat muhterem arkadaşlarım, bu elimizdeki kanun ister istemez nüfus bakımından Belediye Kanununun ilgili maddesiyle temas halindedir. Huzurunuzda yakında gelecek olan Belediye Kanununda 3000 den fazla nüfusu olan köylerde belediye teşkilâtı kurulur demektedir. Tabii muayyen şeraitin tahakkuku halinde. Kurulabilir, kurulmayabilir de. Yani realite şudur : Halen bugünkü kanunla tâyin ettiğimiz üç bin nüfustan fazla köylerde dahi belediye teşkilâtının mevcut olmaması filhal, bir realitedir. Bu bakımdan belediye teşkilâtının mevcut olup olmasının müzakere konusunu aynı zamanda bu madde teşkil edebilir. Biliyorsunuz ki, Belediye Kanunumuz şehir ve kasaba, yani nüfusu ne olursa olsun ilçe ve il merkezlerinde behemehal belediye teşkilâtının kurulmasını emreder. Bundan ilham alarak, bir arkadaşımız, nahiye merkezlerinde belediye teşkilâtı kuralım teklifinde bulundular.

Arkadaşlar; bizde nahiye merkezleri, idari mülâhazalarla konmuş, fakat asla ilmî esaslara istinat etmeyen idari cüzütamlardır, bunlar ilmî esaslara istinat etmezler, zira kaza teşkilâtı vardır, vilâyet teşkilâtı vardır, merkez vardır; bunların yanında, daha ziyade zaruretlerden, tarihi ihtimai zaruretlerden alınan ilham üzerine konmuş müesseselerdir, kabul edilmiş teşekküllerdir. Bir yer vardır, kaza merkezine uzaktır, orada huzursuzluk mevcuttur, bir karakol ihdas edilir, kâfi gelmiyor. Nahiyelerin teşkiline âmil olan sebepleri arz ediyorum; orada Devlet kudretini hissettirecektir. Âmme hizmetini görmek değildir. Tamamen realite budur. Devlet otoritesini orada

tesis etmek lüzum ve zaruretini duyan zamanın iktidarı oraya kendi mümessilini nahiye müdürü hâlinde göndermek mecburiyetinde kalmıştır. Orada Devlet kuvvetini fazlaca hissettirmekten gayrı bir endişe mevzuubahis değildir. Biz bugün nahiye teşkilâtını, genişletmek suretiyle, âmme hizmetini vatandaşın ayağına biraz daha yaklaştırmak gibi güzel bir şekilde bezenmiş halde ortaya atıyoruz.

Mâruzatımı uzatmaktan muradım şudur : Böyle bir mülâhaza ile bakarsınız 15 - 20 haneli bir köyde nahiye teşekkül edivermiş. Devlet olarak oraya hangi memuru göndereceğiz, ben arzedeğim arkadaşlar: Ekseriya bu bir nahiye müdürü ile karakoldan ibarettir; ben mektepsiz nahiyeler bilirim arkadaşlar. Şunu demek isterim ki bir yerde bir nahiye teşekkül edince orası sırf nahiye oldu diye kaza misillü belediye teşkilâtının açılması, realiteye uymaz. Orada ancak bir nahiye müdürü ile karakolu varken bir belediyenin ihtiyacı olan teşkilâtın orada kurulması mümkün müdür. Bu kanun orada tatbik edilebilir mi? Bunları uzun uzun düşünmek icâbeder.

Muhterem arkadaşlar, Köy Kanunu üzerinde çok konuşmalar olmuştu. Ben tümünün konuşmasına iştirak edemedim. Fakat birinci maddesi demin arzettiğim gibi işin ruhudur, asaletidir, iskeletidir her şeyisidir, işi bunun üzerine bina ediyoruz binaenaleyh iyi bir şekilde çıkarsa cidden efradını câmi, ağyarını mâni olursa mesele kendiliğinden yürüyecektir. Bir kısım arkadaşlarımız, yok ıslahat kanunu falan dediler. Değildir arkadaşlar. Bir âmme hükmi şahsiyeti yaratıyoruz ve bu camiayı, bulunduğu seviyeden imkân ve şerait dâhilinde onu medeni seviyeye ulaştırmak için organizasyonunu yapmak, onu işletmek için ahkâm vaz' ediyoruz? Yok efendim, toprak mevzuu yapıyor. Cezmi Bey teşmil ettiler, köyün yol dâvası var, köyün su dâvası var, köyün bilmem ne dâvası var.. Arkadaşlar, bunlar, mevzuatımızın diğer kısımlarına serpiştirilmiş hükümlerdir. Bir Köy Kanunu içinde toprak dâvası halledilemez. Bu toprak mevzuu bir mülkiyet mevzuudur. Arzetmek istediğim fazla teşmil etmek, zannediyorum, kanunla getirmek istenen zihniyetin tamamen zıddıdır. Köyün birçok dertleri, ıstırapları vardır. Bunlar Köy Kanunu bünyesi içinde halledilemez. Çok şükür ki yeni iktidar köyün dert-

lerini benimsemiştir, Muvazenei Umumiyeden yardım yapmak suretiyle köyün genel kalkınması işini kendisi görmekte ona devayı kendisi aramaktadır. Köy kalkınması, munhasıran bu kanun içerisinde derpiş edilecek bir unsur değildir.

Bu itibarla Köy Kanununun normal bir çerçeve içerisinde mütalâa etmek ve onun içerisinde girebilecek mevzuları iyi tâyin etmek icâbeder.

Netice itibariyle arkadaşlarım, istirahatım şudur ki; birinci maddenin içerisinde, şöylece umumî ve müşterek ihtiyaçlar değil, bunların mahallî mahiyette olması, ikinci madde de ise, hükmi şahsiyetin bir âmme hükmi şahsiyeti olmasını ve üçüncüsü ise muhtariyet tâbirinin behemal konulmasıdır. Mâruzatım bundan ibarettir.

YEREDOĞ KİŞİOĞLU (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar, sözcü arkadaşımız benim verdiğim takrime tamamiyle iştirak ettiğini ve fakat bunun 25 nci maddede zikredilmiş olduğu için burada zikredilmediğini ifade buyurdular.

25 nci maddeyi tetkik edersek, orada şunu görürüz : Köylerin hakları, salâhiyet ve imtiyazları... demektedir. Burada, birinci maddede köy hakları zikredildiği halde 25 nci maddede bu hakları yine tekrar ediyor.

Başka yere geçiyorum. 26 nci maddede, köy işlerini bu kanunla köy idareleri alır. O işler de şunlar ilâh... diyor. Köy işleri arasında vazifelerini de saymaktadır.

Şimdi, şunu arzetmek istiyorum : Birinci maddede haklar zikrediliyor, buna karşılık 25 nci maddede de bu haklar tekrar ediliyor. Bu kanun içerisinde taşınabilen ve taşınamıyan malları birçok defa zikrediyor. Fakat bir tarif icabı olarak, birinci maddede de bunu yine koymak mecburiyetini hissediyor, nasıl ki böylece; köyün, şahsı hükminin haklarını; malı ile ve diğer haklarıyla belirtmek istiyorsa, şahsı hükminin vecibelerini de yine birinci maddede zikretmeye mecburdur. 25 ve 26 nci maddelerde vazifelere dair hüküm var diye birinci maddede tarif koymamak, doğru olmaz. Çünkü bu şekildeki tarif ile köy, yalnız haklarına sahip fakat hiçbir vazifesi olmıyan bir şahsı hükmi oluyor. Böyle bir tarifi nasıl kabul ederiz? Kanundaki tarif, demin arkada-

sızımın da söylediği gibi; efradını câmi, ağyarını mâni, bir şekilde yapılır. Ya bu tarifi böyle yapacağız ve yahut hiç yapmayacağız. Şu halde benim takrimimde geçtiği üzere (Bu kanunla ve diğer kanunlarla verilen vazifeleri yapan) cümlesinin de ilâvesi, yani, bir vazife de yapan bir şahsı hükmi olduğunun tarife konulması zarureti vardır. Tarifi, efradını câmi, ağyarını mâni olması için bu şarttır. Arzım bundan ibarettir.

REİS — Takrirler vardır, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Şifahen izah ettiğim birinci maddenin aşağıdaki şekilde tertibini arz ve teklif ederim.

Trabzon

Hamdi Orhon

Madde 1. — Köy, belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan nüfusu (2.000) e kadar olan hükmi şahsiyeti haiz başlıbaşına bir varlıktır.

Yüksek Reisliğe

Birinci maddenin aşağıdaki şekilde kabulünü rica ederim.

Madde 1. — Köy, belli bir sınır içinde yaşayan insanların umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan, taşınabilen ve taşınamıyan mallarla haklara ve borçlara sahip hükmi bir şahsiyettir.

Cami, okul, otlak, yaylak ve baltalık gibi orta malları bulunan, toplu ve dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.

Yozgad

Yusuf Karshoğlu

Yüksek Reisliğe

Tasarının birinci maddesine, hükmi şahsiyeti haiz tabirinden evvel (ve bu kanun ve diğer kanunlarla verilen vazifeleri yapan) cümlesinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Kocaeli Mebusu

Yeredoğ Kışioğlu

Başkanlığa

Nahiye teşkilâtı olan köylerin nüfusu ne olursa olsun belediye teşkilâtı kurulacağı ve Köy Kanununun hükümlerinden hariç kalacağına oya konulması arz olunur.

Çorum Milletvekili

Ahmet Başbüyük

Yüksek Başkanlığa

Köy Kanununun birinci maddesinin ikinci fıkrasındaki (baltalık) tâbirinin (orman) olarak değiştirilmesini arz ve teklif eylerim.

Kastamonu

Sait Kantarel

Yüksek Reisliğe

Görüşülmekte olan Köy Kanununun birinci maddesinin ikinci fıkrasındaki (Baltalık) tâbirinin orman olarak değiştirilmesini ve ayrıca kırsal nüfusunun ilâvesine ve nüfusu (3000) rakamı yerine (2000) rakamın konulmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu Mebusu

Muzaffer Âli Mühto

Yüksek Reisliğe

Görüşülmekte olan Köy Kanununun birinci maddesinin şifahen izah edilen ve verilen takrirler nazara alınarak yeniden yazılması için komisyona havale edilmesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu Mebusu

Muzaffer Âli Mühto

Reisliğe

Köy Kanununun birinci ve mütaakıp bâzi maddelerindeki (taşınabilen ve taşınamıyan) tâbirinin (menkul ve gayrimenkul) olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya

H. Aydıner

Yüksek Reisliğe

Şifahen arzettiğim sebeplere binaen Köy Kanununun birinci maddesinin ilk fıkrasının şu suretle tadilini teklif ederim.

Köy, belli bir sınır içinde yaşayan insanların, mahallî mahiyetteki umumi ve müşterek ihtiyaçlarını sağlayan taşınabilen ve taşınamıyan mallarla haklara sahip olan âmme hükmi şahsiyetini haiz muhtar bir varlıktır.

Sivas Mebusu

Ercüment Damalı

REİS — Aykırılık derecelerine göre takrirleri okutup reyinize arzedeceğim.

(Sivas Mebusu Ercüment Damalı'nın önergesi tekrar okundu)

REİS — Ercüment Beyin takririnin nazara alınmasını kabul edenler.. (Komisyon ne diyor sesleri)

FERİDUN FIKRİ DÜŞÜNSEL — Reis Bey, Muzaffer Beyin takriri takaddüm eder.

REİS — Muzaffer Beyin takririnde hiçbir kayıt yoktur. Takrirler nazara alınırsa komisyona gidecektir.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDİN NASUHİOĞLU (Edirne) — Arkadaşlar, maddenin ehemmiyeti aşikârdır. Çünkü doğrudan doğruya, köyü tarif ediyoruz. Köyün şahsiyetini tebarüz ettiriyoruz. Fakat o kadar çok görüşüldü ve maddenin bünyesinden o kadar çok dışarı çıkıldı ki, muhtelif takrirler arasında, encümen de görüşünü tebarüz ettirecek vaziyette değildir. Bu itibarla esas metindeki hükümlerle bu takrirlerin yanyana getirilerek bir metni diğer hazırlanmak üzere tasvip buyurursanız bu takrirleri verirsiniz, encümen kısa zamanda neticeyi arzeder. (Alkışlar).

REİS — Madde takrirlerle beraber komisyona verilmiştir.

AHMET BAŞIBÜYÜK (Çorum) — Reis Bey, dahiliye teşkilâtı olan yerler hakkında takrir var. Onu veremezsiniz.

REİS — O da verilmiştir.

İkinci maddeyi okuyoruz.

Belediye idaresi kuruluncaya kadar yapılacak muamele

MADDE 2. — Belediye idaresi kuruluncaya kadar nüfusu (3000) den yukarı köylerde de bu kanun tatbik edilir.

(Bu madde de birinci maddeye bağlı sesleri).

HAMDİ ORHON (Trabzon) — Efendim, bu madde de, komisyona giden maddeye bağlıdır, binaenaleyh tehiri icabeder.

AVNİ BAŞMAN (İzmir) — Hükümetin teklifinde, bu madde, bir fıkradır. Ve mahiyeti itibariyle de ayrı bir madde olmasına mahal yoktur, zannediyorum. Binaenaleyh bu ikinci maddenin maddelikten çıkarılarak birinci maddenin sonuna bir fıkra olarak ilâvesini teklif ediyorum.

REİS — Yazılı teklif verin.

AVNİ BAŞMAN (İzmir) — Lüzumu yok efendim.

REİS — Komisyon ne düşünüyor efendim?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDİN NASUHİOĞLU (Edirne) — İkinci maddeyi de komisyona istiyoruz.

REİS — Yusuf Bey; ikinci madde üzerinde ısrar ediyor musunuz?

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Söz istemiştik. Sözümüzle birlikte verilse daha iyi olmaz mı?

REİS — İkinci maddeyi de veriyoruz, üçüncü maddeyi okutuyorum :

Kısım : II

Sınır İşleri

Nizasız Sınırların Tesbiti

MADDE 3. — Her köyün veya yeniden kurulan veya birleşen köylerin sınırları köy ihtiyar heyetleri tarafından aşağıdaki esaslara göre düzenlenir :

a) Köy ihtiyar heyetince çizilen sınır kâğıdı bu köyün bitişindeki komşu köylere veya belediyelere gönderilir. O köy veya belediye meclislerince muvafık görülerek tasdik edildiği takdirde altı bu idareler tarafından müştereken mühürlenir.

b) Bu suretle tamamlanan sınır kâğıtları idare kurullarınca tasdik edilmek üzere vali veya kaymakama verilir. İdare kurulları tarafından sınır kâğıtları tetkik ve tasdik olunduktan sonra tasdikli birer örneği ilgili köy muhtar ve belediye başkanlarına gönderilir.

c) Aslı ve ilişkileri tasdikli dizi puslası ile birlikte tapu idaresine verilir. Tapu idaresi tasdikli sınır kâğıdında gösterilen sınırları mahsus defterine kaydeder. Altını da yetkili idare kurullarına tasdik ettirir ve dosyayı saklar. Köy idareleri de bu tasdikli sınır kâğıdını kendi karar defterine geçirmeye ve buna ait evrakı saklamaya mecburdurlar.

e) Köy sınırlarına ait işlerde Devlet daireleri ve mahkemelere tapudaki sicil ve kayıtlar esas tutulur.

d) İdare kurulları tesbit edilen sınırları uygun bulmazsa gerekçesiyle birlikte iade eder, bu takdirde (4) nci maddeye göre muamele yapılır.

REİS — Hayri Tosunoğlu.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, bu maddeyi okuyunca ben de, 28 sene evvel kabul edilmiş olan Köy Kanunu ile şimdiye kadar nizasız olarak sınırların tesbit ve tesis edilmiş olmasına rağmen, bu maddeyi kanuniyenin bu şekilde kabulü halinde, aynı nizaların yeniden ihdas edileceği gi-

bi bir mânanın doğacağına inanıyorum. Madde- nin başında «Her köyün, veya yeniden kurulan veya birleşen köylerin sınırları köy ihtiyar he- yetleri tarafından aşağıdaki esaslara göre dü- zenlenir.» deniliyor. 28 seneden beri eski Köy Ka- nununun tatbiki dolayısıyla nizalı iken niza- sız vaziyete gelmiş birçok vaziyet mevcuttur, eğer madde kanuniyenin başına üç kelimelik bir kayıt ilâve etmezsek, aynı köylerde nizalar ortadan kalkmışken yeni nizaların ortaya çık-acağına şahit oluruz. Bu maksatla bu maddenin başına (her köyün) kelimesinden evvel (sınırları tesbit ve tesis edilmemiş) kelimelerinin ilâve- sini, birinci fikir olarak teklif ediyorum. Esa- sen buna ait bir de önergem mevcuttur.

İkinci nokta; muhterem arkadaşlarım, bi- liyoruz ki; 442 sayılı Köy Kanununun kabulü tarihinden bugüne kadar geçen 28 sene içerisin- de maalesef, idare cihazı birçok köylerimizin sınırlarını nizasız bir vaziyette neticelendireme- miştir, mahkemeleri işgal eden birçok cinayet- lerin de bu sınır ihtilâflarından ileri geldiği kanaatindeyim. Bu maksatla bu maddenin sonu- na E fıkrası namı altında şu esasları taşıyan bir fıkranın ilâve edilmesi yerinde olacaktır ve bu kanunun neşri üzerine,

Bir defa komşu köylere veya belediye heyetle- rince nizasız buldukları tasdik edilmiş bulu- nan köy sınırlarının,

İkincisi, nizalı olup eski kanun gereğince tahdit ve idare kurullarınca tasdik edilip on se- neden fazla nizasız ve fâsılasız kabullenilmiş ve niza çıkarılmamış köy sınırlarının,

Üçüncüsü, bu kanun gereğince nizaları halle- dilerek kesin karara bağlanan sınırların, karar- ların tevdii tarihinden itibaren altı ay içinde ma- hallî tapu dairelerinde, mahallî mülkiye âmirle- rinin tescil ettirilmesi mecburiyetini taşıyan bir fıkranın lâvesini Yüksek Heyetinizden rica edi- yorum. Bunun için bir önerge takdim ediyorum. Kabulünü ayrıca rica ederim.

REİS — Esat Budakoğlu.

ESAT BUDAKOĞLU (Balıkesir) — Muhte- rem arkadaşlar, sınır mevzuu üzerinde, tasarı- nın tümü hakkında mâuzatta bulurken, bazı noktalara temas etmiştim. Şahsi görüşüme göre,, sınır mevzuu, bugünkü köyün en hayati ve en canlı noktasıdır. Yeni bir kanun hazırlıyoruz, yarın 442 sayılı Kanunun yerini alacak olan bu

kanun, eğer 442 sayılı Kanunun halledemediği meseleleri yine muallâkta bırakır ve yine sınır ihtilâfından mütevellit karşılıklı köy mücadelesi- ni devam ettirirse, köy hayatına yeni olarak ne- götüreceğiz? Elbette ki, bu sorunun cevabı hiç ola- caktır. Meseleyi hakikaten mühim telâkki etti- ğim için, belki tümü üzerinde konuştuğum sırada söylediğim bazı meseleleri bir defa daha tekrar etmek mecburiyetinde kalacağım. Biliyorsunuz ki, ivedilikle konuşulan bir tasarı üzerindeyiz. Yarın kanuniyet kesbettikten sonra tashihi güç olacak, köylere gittiğimiz zaman bu şikâyetlerle karşı karşıya kalacağız. Eğer şikâyetleri burada halletmeden geçerse, onların karşısında hepimiz- nin başı eğik olacaktır.

Bugün için sınır ihtilâfları aynı ehemmiyetli dâva olarak yaşamaktadır. Bu dâva mevcut hü- kümlere göre halledilememektedir. Sınır ihtilâf- larını hal için kurulmuş olan organlar bugün iti- barını kaybetmiştir. Yıllardır bu organ bu dâva- yı halledememiştir. Bugün aynı organı, aynı şe- kilde ve bu yepyeni tasarı içinde de aynen mu- hafaza etmekte, onları aynı salâhiyet ve vazife- lerde devam ettirmekteyiz. O halde dünkü kanu- nu yenileyip, aynen tekrar edip bu Heyetten geçir- mekten fayda nedir? Bence bu sınır meseleleri köy hayatı için çok mühimdir. Bugün içinde bulunduğumuz huzursuzlukları meydana getiren iki köyü birbirine hasım yapan, hattâ köylüyü çoluğuyla, çocuğuyla kavgalara kadar sürükli- yen en mühim bir meseledir. Bunu halletmeden Köy Kanunu çıkarmanın mânasını ben anlamı- yorum. Kanun birçok meseleler getiriyor, iskân sahası, köy idaresi gibi yeni fonksiyonlar geti- riyor ama, köyün bu ıstırabını önlemiyor. Mad- di bir misal olarak köyün bu ıstırabını ele ala- biliriz. Köyün müstacel olan ıstıraplarını din- dirmek için tedbirler alacağımız yerde istikba- le muzaf birtakım tavsiyeler ve birtakım işle- rle vakit kaybediyoruz. Köylünün halen içinde bulunduğu ıstırabın giderilmesi, bu tasarı ile mümkün olmaz. Niçin? Çünkü arkadaşlar, ida- re kurullarına bu vazifeyi vermekte devam et- tiğimiz takdirde, halen ayakta olan bu ıstırap bütün canlılığı ile devam edecek ve daima şikâ- yetlerle karşı karşıya kalacağız. Bence sınır işle- ri yeniden etüd edilmelidir. Bu, sadece işle- ri meselesi değildir. Belki yeni bir organ tes- sis edeceğiz, adliyeye vazife vereceğiz. Tarım- la ilgilidir, binaenaleyh kanunda 13 maddeden

ibaret olan bu (sınır işleri) kısmını tekrar hazırlamak üzere bir komisyona verelim, bu komisyon Adalet, Tarım ve İçişleri komisyonlarından üçer arkadaş alınmak suretiyle teşekkül etsin ve teşekkül edecek olan bu komisyon bugün yaşamakta olan hâdiseleri göz önünde tutarak bunlara cevap verecek mahiyette, bunları bertaraf edecek mahiyette tedbirler vaz' ederek gelsinler.

Sonra arkadaşlar; umumi konuşmama komisyon sözcüsü cevap verirken dediler ki; idare kurulları, valiler, birçok ihtilâflar üzerinde hassasiyetle durmuşlar ve çare bulmuşlardır ve buna misal de göstermişlerdir.

Arkadaşlar; yirmi yıldan beri devam eden sınır ihtilâfları bugüne kadar halledilmemişse, bundan sonra ne gibi bir kudret iktisap edilecektir ki, o ihtilâflar bertaraf edilecektir? Elbette ki yine bu meseleler ayakta kalacaktır. Mesele; bu ihtilâfların doğumuna sebep olan âmilleri ortadan kaldırmaktır. İhtilâflar çıktıktan sonra ihtilâfları halledecek mercilerden ziyade, ihtilâfların doğmaması için alınması lâzımgelen tedbirleri bu tasarının içerisinde almamız lâzımdır.

Evvelece de arzetmiştim : Sınır meseleleri doğmıyacak hale gelmelidir. Sınırlar, 5 sene de bir olsun, şu veya bu zaruretlerle olsun değişir bir halde kaldıkça ihtilâflar temadi edip gidecektir. Niçin sınırları değiştiriyoruz? Köy sınırlarının zaman zaman değişmesinin faydasından çok muhakkak ki zararı vardır.

Muhterem arkadaşlar, şahsi kanaatime göre tasarının en mühim can alacak noktası üzerindeyiz. Bir defa Yüksek Heyetinizin tasvibinden geçtikten sonra bir daha müzakere imkânını bulamayacağımız için, yarın tathikat bakımından karşılaşacağımız müşkülât, bizi bu kanunu bir daha tadile mecbur bırakmasın.

Arkadaşlar, 28 sene ayakta kalan bir kanun yerine yeni bir kanun getirirken onunla bütün meseleleri halledelim. Muhakkak ki biz burada Köy Kanununu, ne olursa olsun, çıkarmak dâvasında değiliz. Elbette bir kanun çıkarmak diye bir Köy Kanunu çıkarmıyacağız. Bu tasarım; ona kendi hayatında yenilikler getirecek, ama bu sınır işlerini bu tasarıda ıslah etmedikçe hiçbir zaman köylü vatandaşı tatmin etmeyecektir, aynı ihtilâflar, aynı dertler temadi edip gidecektir. Onun için bu tasarıya,

buna dair hükümleri kesin olarak koymak ve bu dâvayı kökünden halletmek mecburiyetindeyiz.

Eğer Yüksek Heyetiniz de tensip buyurursa, bu tasarıdaki sınır işlerine dair olan ve 13 nolu madde halinde toplanan hükümler, üç komisyondan alınacak üçer kişiden terekkip edecek olan bir geçici komisyonda tekrar tetkik edilsin, gerçek hâdiseler reel olarak göze alınsın ve birçok ihtilâflara yol açan sınır dâvası, sınır derdi üzerinde lâzımgelen tedbirler alınsın ve ondan sonra bu maddelerin müzakeresine geçelim. Benim, Yüksek Heyetinizden istirhamım budur ve bu hususta bir de önerge takdim ediyorum. (Bravo sesleri, alkışlar).

REİS — Ahmet Başbüyük.

AHMET BAŞBÜYÜK (Çorum) — Arkadaşımızın mütalâlarına iltihak ediyorum.

REİS — Cevdet Soydan.

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, köylerimizin, gerek bir kaza dâhilinde olsun, gerekse muhtelif kazalarla sınırlı köyler olsun, gerekse vilâyetler arasındaki köylerde olsun sınır ihtilâfı bugün memleket ölçüsünde çok büyük bir ehemmiyet iktisap etmiş bulunmaktadır. Zaman zaman Büyük Millet Meclisinde memlekette asayişin bozulduğundan bahsedilir, zaman zaman katil cürümlerinin memlekette arttığından bahsedilir, zaman zaman memlekette ceza kanunlarının asayiş meselesini önlemeye kâfi gelmediğinden bahsedilir. Bu münakaşalar, bu sözler arasında netice döner doluşır, köylünün sınır meselesi yüzünden yekdiğerini öldürmekte olduğunda fikirler birleşir.

Arkadaşlar, tamamıyla hakikat olan, hakikatın aynası olan bu sözlerim üzerinde biraz durmak ve ciddiyetle meşgul olmak zamanının artık geldiği kanaatindeyim.

Arkadaşlar; bugün öyle köylerimiz vardır ki, alelâde bir su, alelâde bir tarla yüzünden birbirlerini kıtır kıtır boğdukları halde nihayet hâdisese esef verici bir mecraya münkalip olduktan sonra yaptıkları işin hiçbirinin ehemmiyeti bulunmadığını her ikisi de mahkemede yekdiğerine karşı içlerini acı bir şekilde dökmek suretiyle söylemetken çekinmezler. Şu vaziyet karşısında meseleyi doğrudan doğruya her hangi bir mal iktisabı gibi bir hâdiseden ibaret ola-

rak değil, tamamen psikolojik bir hâdiseden doğma olarak kabul etmek lâzımgelir.

Muhterem arkadaşlar; ben bir Anadolu, bir köylü çocuğu olduğum için, memleketin bilhassa köylerindeki sınır meselesini de hepimiz kadar benim de yakinen ilgilim vardır. Bu dâvanın ancak on beş senelik bir mazisi vardır. 15 sene evvel de bu sınır mevzuları, ihtilâfları mevcuttu, fakat bu kadar değildi. Sınır yüzünden vilâyetlerin, kazaların ve nihayet idare heyetlerinin hakkiyle meşgul olmadıklarını iddia edecek değilim. Ama, işin hakiki sebebinin ne olmak lâzımgeldiğini, bu mühim noktanın üzerinde durarak bilhassa ilgiimizi bu noktaya çekmek isterim.

Arkadaşlar, tasarının tümü üzerinde de mâruzatta hulunurken, bu kanunun 442 sayılı Kanun gibi olduğunu, ruh ve metin bakımından aynı olduğunu arzettikten sonra, bunun da muvaffak olamamasından endişe ettiğimi izah etmiştim. Bu noktayı izah ettiğim zaman bu muvaffakiyetsizliğin yegâne sebebinin köylerin merkezi bir idarenin baskısı altında yaşatılmaya çalışılmasından ibaret olduğunu arzetmiştim. Bugün de vaziyet odur.

Muhterem arkadaşlar, bu kanun, bilhassa sınır mevzuu üzerinde, diğer yaşayan kanunlarla muvazi bir şekilde telif edilmediği takdirde yaşayamaz. Bu sınır ihtilâflarının önüne geçilmesi de kabil değildir.

Arkadaşlar; bu meseleye ele aldığımız zaman o meseleyi halletmek için yegâne çare, o meselede hakikaten muvaffak olan insanların işe el koymasından ibarettir. Bu işe memur edilecek insanlar, işe vâkıf olmıyan insanlar olursa, helki muvakkat bir zaman için bir çareihal bulunmuş olacaktır. Fakat ateşin kökü sönmemiş olacağı için günün birinde sınır meselesi yüzünden hâdiselerin vukuuna intizar etmek lâzımgelcektir.

Arkadaşlar; eski zamanda, bilhassa on beş sene evvel bu sınır hâdiselerinin olmadığına işaret etmiştim. Eski zamanı bilenler gayet iyi bilirler, âşar zamanında - burada hakikaten âşarı bu hâdiseye dolayısıyla zikretmek dahi insana elem veriyor - fakat âşar zamanında köy hudutları sabit ve bütün köylerin âşarı o hudutlar üzerinden satılırdı. Hiçbir vakit münakaşa ve münazaa konusu olmazdı. Şimdi ise, yüzlerce senelik köy sınırları sabit iken, yeniden

bulunmaz bir hale geldi. Eşkiyi bilenlerin bir çokları kayboldu, öldü. Arazi üzerinde tasarruf cereyan ediyor ama hakikatı bilenlerin bir kısmı kaybolmuştur. Köy sınırlarının âşar kayıtları üzerinden vaktiyle tesbit edilip tapuya geçirilmemesi, kayıtların bu kadar gelişigüzel tanzim edilmesi ve hattâ kayıtsızlığın devam etmiş olması, bütün bu hâdiselerin yegâne sebebinin teşkil eden meselelerdir.

Arkadaşlar; İller İdaresi Kanununun bir hükümüne dayanarak kaymakam ve valiler tarafından tesbit edilen hudutlar yüzünden çıkan hâdiselerin bir kısmına bendeniz burada temas etmek durumundayım. Orman Kanunu, orman sınırını içinde olan yerlerde ne mera tanır, ne de köylüye bir hak tanır. Fakat o kanunun açık hükmüne rağmen bakarsınız bir kaymakam, bir araziye, iki köy arasında nizalıdır, diye bilir kişiye havale eder. Böyle hâdiselerden misaller verecek durumdayım. Bu yüzden birçok katil vakalarının vukuunu bilen bir insan olarak konuşuyorum.

Arkadaşlar; kanunlar arasındaki anlaşmanın mevcut olmayışı ve işin, işi bilmiyen insanlara havale edilmesi ve bu adamların münazaayı mahallinde halle kıyam etmeleri, aynı zamanda çok uzak mesafelerden memuriyet vazifesi ile gelmiş bir insanın bu kazada iki köy arasındaki hududu yarım saat gibi kısa bir zamanda halletmesi, bütün bu münazaaların bertaraf edilmemesinin bellibaşlı âmillerinden birini teşkil eder. Sınır meselesinin halli hususundaki hükümler ileride gelecektir. Bu hususta şimdiden nazarı dikkatinizi celbetmek isterim: İki köy arasında veya iki kaza arasında muayyen bir hudut ihtilâfı mevzuubahis olduğu zaman, o köylerin halkından o köylerin sınırlarını iyi bilen kimselerden bilirkişiler seçmek suretiyle, kaza idare kurullarının tahkim yoluna gitmesi hususunun bu kanunda derpiş edilmesini, bu şekilde, Köy Kanunu ile İller İdaresi Kanunu arasında bir muvazene kurulması hususunu arz ediyorum. Bu hususta sırası geldiği zaman bir teklif yapacağım.

REİS — Komisyon.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDİN NASUHİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, köy sınırı meselesinin hassasiyeti her kesçe malumdur. Biz bu kanunu getirmekle bugünkü köy sınırlarını alt üst ederek bir vaziyet

yet ihdas edecek değiliz. Demin Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu arkadaşımız, bu kanunun çıkmasıyla bütün hudutların ele alınıp yeni baştan bir ameliyeye mâruz kalacağını işaret buyurdular. Halbuki lâihayı tamamen okuması olsalardı 8 nci maddede göreceklardı ki, şimdiye kadar istikrar kesbetmiş hudutların müddeti beş senedir bunun devam edeceğine dair o maddede bir hüküm vardır. Bu Kanunun çıkmasıyla hudutlar üzerinde bir teşevvüş olarak değildir, ihtilâf hâsıl oldukça bunlar yeni kanundaki hükümler ve şartlar dâhilinde birer birer ele alınıp halledilecektir.

Yoksa kanun çıkmakla beraber bir teşevvüş, bir sınır ihtilâfının olacağı vârit değildir. Mevzuatımızda esasen bu gibi ihtilâfların evvel emirde mahallin bilirkişilerin tetkikına ve kararına bırakıyoruz. Onlar arasında ihtilâf olursa, o vakit işe idare vaziyet etmektedir.

Bir arkadaşımız idarenin manevi itibarını kaybettiğinden bahsetti. Bilmem bu tâbiri yüksek heyetiniz kabul buyurur mu? Bu memlekette idarenin kendine ait vazifeyi ifa husu-

sunda hiçbir tereddüt olmamalıdır. Kanunun kabulünden sonra hudutlarda ihtilâf hâsıl olursa bunları yine usulü dairesinde halledeceğiz. Bunun için iki mekanizma düşünülebilir. Biri, idari mekanizmadır. Belki de bir mahkeme meselesidir. Bu da bir noktai nazardır. Belki isabetli bir şey olur. Acaba mahkemelerin durumu bu kadar ihtilâfları halletmeye imkân verebilecek midir? Birçok yerler vardır ki, oralarda mahkeme yoktur, mahkemeye uzaktır. Bu itibarla idare daha yakından vazifeye sahip olmaktadır.

Bendenizin Mâruzatım; sınırlar hususunda bâzı arkadaşlarımızın izhar buyurdıkları heycana sebep yoktur. İhtilâf zuhur ettikçe bugünkü mevzuat dairesinde, kanunun kabul edeceği mevzuat dairesinde bunun hal çareleri olacaktır. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Efendim; vakit geçmiştir. 22 Mayıs Cuma günü saat 15 te toplanmak üzere oturuma son veriyorum.

Kapanma saati 18,10

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — YAZILI SORULAR

1. — *Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kağızman'ın Kötek Nahiyesinin Çamuşlu, Kozlu, Kasor, Akdam köyleri ile Tuzluca'nın iki köyünde vâkı heyelândan zarara uğrıyan vatandaşlara Ziraat Bankasının kredisi dışında ne gibi yardım yapıldığına dair Başvekâletten olan sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in yazılı cevabı (6/949)*

T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki hususların Başvekil tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Kars Mebusu
Sırrı Atalay

1. Kağızman'ın Kötek Bucağının Çamuşlu, Kozlu, Kasor, Akdam; Tuzluca'nın iki köyü 1952 ilkbaharında kaymış, heyelân sebebiyle bu köylerdeki evler yıkılmış, mezru arazi harap olmuş, köylerin halkı mağdur ve perişan kalmışlardır.

2. Gerekli yardım yapılması ve yapılan yardımın ne olduğunun anlaşılması, mahalline jeolog gönderilmesi için İçişleri Vekâletine soru önergesi verdim.

3. Cevapta Başvekil Yardımcısı; en az yirmi sayfalık yardım yapıldığını, bunun çok uzun olduğunu, istersem bana tevdi edeceğini beyan etti.

4. Mahalline gittim, hiçbir yardımın yapılmadığını hayret ve dehşet içinde müşahede ettim.

5. Başvekil Yardımcısına taahhütlü mektupla va'dini hatırlattım. Yardım listesini istedim. Cevap sükût oldu.

6. İçişleri Vekâletinden tekrar yazılı soru ile, yapılan yardımı sordum. Jeolog inceleme bakımından Bayındırlık Vekâletinin, iskân ve yardım bakımlarından Devlet Bakanlığını ilgilendirdiğini - yapılmış yardımlar hakkında

vekâlette malûmat mevcut olmadığı - hazin cevabı verildi.

7. Mağdur, perişan her türlü yardım ve alâkadan mahrum bu köylülerden yürek sızlatıcı mektuplar aldım. Kızılay verdiği yardımları geri almış. Bu amansız kışta bu müthiş soğukta karderleri ile baş başa bırakılmışlar.

8. Mezru arazileri, bağları, su yolları evleri, ahırları yıkılmış bu köylülere neden gerekli ve icabeden yardım yapılmadı?

9. Neden iskân ve işeleri için lüzumlu yardım, müstahsıl hale gelmeleri için icabeden tedbirler yapıp alınmadı? İnsan ve vatandaş olarak feryatları dinlenmedi?

10. Yirmi sayfalık yardımın 1952 Temmuzuna kadar yapıldığı resmen beyan edildiğine ve Meclis kürsüsünde sarahaten ifade edildiğine göre, tabiatın acı ve ıstıraplarına terk edilmiş bu insanların feryadını bir mümessilleri olarak ulaştırmak borcu ile mükellef bir milletvekilinin bu yardım masahını sormak en tabii vazifesidir.

11. Normal Ziraat Bankası kredisi dışında bu köylere 1952 Temmuz ayına kadar yapılan yardımın hangi bakanlıktan olursa olsun yirmi sayfalık listesinin bir örneğini istemek hemşerilerimin hak ve hukuklarını aramak vazifemin en tabii icabıdır.

12. Yardım yapılmamışsa sebebi nedir? Evet Kars'ın bu talihsiz köylülerine yardım yapılmamasının yapılmamakta mutlak ısrarın gerçek sebebi nedir?

T. C.

İçişleri Vekâleti

İller İd. U. M.

Ş. 1. M.

Sayı: 21124-5/5347

Hulâsa : Kars mıntakasında heyelâna mâruz köyler hakkında.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Başvekâlete yazılan 3 . II . 1953 gün ve Genel Kâtip Kanunlar Müdürlüğü 6/949-4764/10535 sayılı yazıları karşılığıdır :

Kars Vilâyeti dâhilinde bâzı köylerde vukua gelen heyelândan zarara uğrıyan vatandaşlara Ziraat Bankasının kredisi dışında ne gibi yardım yapıldığı hakkındaki Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın yazılı soru önergesine, Başvekil adına tarafım-

dan cevap verilmesi tensip buyurulmuş olduğundan alâkalı Vekâletlerle yapılan temas neticesinde bu mevzuda elde edilen bilgiye göre :

Bayındırlık Vekâletince bahis konusu köylerin jeolojik incelemelerinin yaptırıldığı ve 5987 sayılı Kanun gereğince temin edilen ödenekle Kötek Nahiye merkezinde heyelâna mâruz vatandaşlara iki oda bir salondan ibaret (60) ev yaptırılmış ve felâketzedeler kıştan evvel evlerine yerleştirilmiş oldukları, Devlet Vekâletince de 1953 yılı Bütçesine konulan yarım milyon liralık tahsisattan mahalline gerekli ödeneklerin gönderileceği anlaşılmıştır.

26 . III . 1953 gün ve 4/433 sayılı İcra Vekilleri Heyeti kararıyla heyelâna mâruz bulduklarından yerlerinin değiştirilmesi takarrür eden beş köy meyânında soru önergesinde bahsi geçen Kağızman'ın Camuşlu Köyü ile Çıldır'ın Kertene Köyünün de bulunduğunu saygı ile arz ederim.

16 . V . 1953

İçişleri Vekili

E. Menderes

2. -- Tekirdağ Mebusu Şevket Mocan'ın, Mürefte ve Çerkesköy nahiyelerinin ne zaman tam teşkilâtli hale getirileceğine, Tekirdağ ile Karadeniz arasındaki boş orman sahasının ve Midye'nin Tekirdağ'a ne vakit ilhak edileceğine ve valinin durumu hakkında vâkı müracaatın neticesinin bildirilmesine dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in yazılı cevabı (6/1022)

11. IV. 1953

T. B. M. Meclisi Başkanlığı Yüce Katına

Ankara

Aşağıdaki suallerimi yazılı olarak İçişleri Vekilinin cevaplandırmasını rica ederim :

1. Tekirdağ'ın (Mürefte) ve (Çerkesköy) için müracaatımızı 1950 de Nasuhoğlu Türkiye Cumhuriyeti Bütçesinin iki nahiyeye (tam) teşkilât imkânını verdiği anda bu iki nahiyeye en başta istifade edecektir. Ve bu şekilde not edilmiştir. Demişti. Bu va'di halka tebliğ edilmişti. Üç senelik bütçede birçok imkânlar, değişiklikler olduğu halde bu iki nahiyeye el'an va'din tahakkuk etmemesinden müteessirdir. Vekiller değişmekle kararlar değişmez, halka ne cevap verebilirim?

2. Yüksek Mecliste de uzun münakaşası olan Tekirdağ'ın Karadeniz ile arasına giren şif-

maldeki boş orman sahasının ve Midye'nin Tekirdağ'a ilhaki vilâyetin mahrukât dâvası eihetinden hayatidir. Nitekim Meclis münakaşaları neticesi bu sahalara idareten Tekirdağ halkının istifasına terkedilmiştir.

Hudutların bu suretle tashihi için ikmalî emir edilen muamele bir senedir vekâlettedir. Ne zaman intağ edilecektir?

3. Tekirdağ Valisinin durumu hakkında vekâlet özel kalem 2. III. 1953, 2/791 ve 6. IV. 1953, 2/1160 numaralarla verdiğim delil ve iddialarım ve buna bağlı İstanbul'dan ve Ankara'dan yazdığım iki mektubum mevzularını tetkik ve neticenin teker teker en kısa zamanda cevaplandırılmasını rica ettim. Mesuliyet ve temsil mıntakamın 1953 tahsisatının da 1952 tahsisatı âkibetine uğramaması için ve tahammül edilmez mefsedet ve entirikaların bir gün bile devamına tahammül edilemeyeceğini takdir ederek iddialarımı ya ret veya derhal icabının icrası daha ne kadar sürecektir?

Tekirdağ Mebusu
Şevket Mocan

T. C.

İçişleri Vekâleti
İller İd. U. M.

2. Ş. M. Teşkilât

Sayı : 22103 - 215/5378

Özü : Tekirdağ Mebusu
Şevket Mocan'ın yazılı
sorusu Hk.

B. M. M. Yüksek Başkanlığına
14. IV. 1953 gün ve Kanunlar Müdürlüğü

6/1022 - 5110/11262 sayılı yazılarının karşılığıdır.

Sayın Tekirdağ Mebusu Şevket Mocan tarafından Yüksek Başkanlığınıza verilen 11. IV. 1953 günlü yazılı soru önergesinde mevzu bahis edilen suallerin madde sırasına göre cevapları aşağıda arz edilmiştir.

1. Mürefte ve Çerkesköy Nahiyelerinin tam teşkilâtli hale getirilmesi isteği, kurulması düşünülen tam teşkilâtli nahiyeler programına alınmıştır.

Bu nahiyelerin ihtiva ettiği unsurlar tetkik ile ehemmi mühimme tercih edilmek ve bütçe imkânları göz önünde tutulmak suretiyle yapılmakta olan tetkikat neticesine göre bir karara varılacaktır.

2. Midye Nahiyesinin Tekirdağ Vilâyeti Saray Kazasına bağlanması hakkındaki muamelenin 5442 sayılı Kanuna göre tekemmül edebilmesi için Kırklareli vilâyetinin yetkili kurul mütalâalarına intizar edilmektedir.

3. Tekirdağ Valisi hakkında serdolunan delil ve iddiaların takip ve tevsiki için konu, bir mülkiye müfettişi tarafından tahkik edilmektedir. Alınacak neticeye göre kanuni muamelenin yapılacağını saygı ile arz ederim.

18. V. 1953

İçişleri Vekili
E. Menderes

DÜZELTİŞ

83 ncü Birleşim Tutanak dergisinin ilk sayfasındaki birinci yazılı soruya ait başlığın son satırında bulunan (sözlü) kelimesi, (yazılı) olarak düzeltilecektir.